

DIAK

Miina Karasti
Sosionomi (YAMK)
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Opinnäytetyö, 2025

**Jyväskylän seurakunnan
vastuuryhmät -
rooli ja tehtävät tulevaisuudessa**

TIIVISTELMÄ

Miina Karasti
Jyväskylän seurakunnan vastuuryhmät –
rooli ja tehtävät tulevaisuudessa
Sivut 46 ja liitteet 4.
Kevät 2025
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosionomi (YAMK)
Monialainen ja yhteensovittava johtaminen

Opinnäytetyön tarkoitus oli tutkia Jyväskylän seurakunnan vapaaehtoisista seurakuntalaisista koostuvia vastuuryhmiä. Vastuuryhmät toimivat seurakunnan lähikirkkoalueilla. Seurakunnan vastuuryhmät olivat uusia ja työn tavoite oli kerätä aineistoa vastuuryhmien tehtävien selkeyttämiseen ja ryhmien kehittämiseen tulevaisuudessa.

Tutkimus toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena ja aineistonkeruumenetelmänä oli fokusryhmähaastattelut. Fokusryhmähaastatteluita toteutettiin 10 ja haastateltavia oli 58. Aineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksessa todettiin, että vastuuryhmäläiset ovat tehtäväänsä sitoutuneita. Vastuuryhmäläisille seurakunta on tärkeä yhteisö sosiaalisesti ja hengellisesti. Kirkko koettiin tärkeäksi yhteiskunnalliseksi toimijaksi. Seurakunnassa voi kehittää itseään ihmisenä eri tavoin. Jyväskylässä vastuuryhmien tehtävä on vielä epäselvä ja se kaipaa tarkennusta ja kehittämistä. Seurakunnan vastuuryhmät voivat olla keskenään erilaisia ja yhdessä vastuuryhmässä seurakuntalaisilla voi olla erilaisia rooleja. Vastuuryhmän tulevaisuuden tehtävät liittyvät toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen, viestintään, verkostoitumiseen ja vuorovaikutukseen lähiyhteisössä, vastuupapin ja työntekijöiden tukemiseen sekä konkreettiseen vapaaehtoistyöhön. Vastuupapilla on keskeinen rooli vastuuryhmän johtamisessa, mutta myös vastuuryhmän ja muiden työntekijöiden yhteistyötä on hyvä vahvistaa.

Tutkimuksen mukaan uusia vapaaehtoisia tulee etsiä pitkäjänteisesti ja johdonmukaisesti. Työntekijöiden tulee huolehtia vapaaehtoisten tukemisesta ja kouluttamisesta. Vastuuryhmien eksklusiivisuuteen on hyvä kiinnittää huomiota, jotta myös uudet vapaaehtoiset voivat liittyä mukaan. Yhteisönä vastuuryhmä on virtaava ja joustava. Vastuuryhmät on hyvä ottaa mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen lähikirkkoalueilla. Vastuuryhmien keskinäistä vuorovaikutusta ja dialogia on hyvä vahvistaa koko seurakunnan alueella.

Asiasanat: vastuuryhmä, seurakunta, vapaaehtoisuus.

ABSTRACT

Miina Karasti

The Future Roles and Responsibilities
of Volunteer Leadership teams in the Jyväskylä Parish

Pages 46, 4 appendices

Spring 2025

Diaconia University of Applied Sciences

Master Of Social Services

Interdisciplinary and Collaborative Leadership

The purpose of this thesis was to study Volunteer Leadership teams in the Evangelical Lutheran Church of Finland, in Parish of Jyväskylä. These teams operate within the parish's local Church areas. As the Volunteer Leadership teams were a new initiative, the aim of the study was to collect data to clarify their roles and to support the development of the groups in the future.

The study was conducted as qualitative research, using focus group interviews as the data collection method. A total of ten focusgroup interviews were carried out, involving 58 participants. The data were analyzed using inductive content analysis.

The findings indicate that members of the teams are committed to their roles. However, the roles and tasks of the teams remain still unclear and require further clarification and development. For the team members, the parish represents an important community both socially and spiritually. The church was also seen as a significant societal actor. Participation in parish life provides opportunities for personal growth in various ways. Teams may vary in nature, and within each group, parishioners can take on different roles.

The future tasks of Volunteer Leadership teams include planning and developing parish activities, communication, networking and interaction within the local community, supporting the responsible pastor and parish employees, as well as engaging in practical volunteer work. The responsible pastor plays a central role in leading the group, but collaboration between the group and other parish employees should also be strengthened.

According to the study, new volunteers should be recruited in a consistent and long-term manner. Parish employees must ensure that volunteers are supported and trained. Attention should be paid to the potential exclusivity of responsibility groups to ensure that new volunteers can join and participate. As communities, the groups are dynamic and flexible. Responsibility groups should be actively involved in planning and implementing activities in local church areas. Their internal interaction and dialogue should also be strengthened at the parish-wide level

Keywords: responsibility groups, parish, community spirit

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 YHTEISÖLLISYYS, OSALLISUUS JA SEURAKUNTA OPINNÄYTETYÖN VIITEKEHYKSENÄ	5
2.1 Yhteisöllisyys	5
2.2 Osallisuus	7
2.3 Seurakunta yhteisönä	9
2.4 Seurakuntalainen yhteisön jäsenenä	10
2.5 Seurakuntalaisten vapaaehtoistyö	12
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	15
4 JYVÄSKYLÄN SEURAKUNTA	16
4.1 Organisaatiouudistus vuonna 2023.....	16
4.2 Vastuuryhmät Jyväskylän seurakunnassa	17
5 OPINNÄYTETYÖPROSESSI.....	18
5.1 Tutkimusprosessin kuvaus.....	18
5.2 Fokusryhmähaastattelujen toteuttaminen	19
5.3 Haastattelun tulosten analysointi	21
6 TULOSTEN ANALYSOINTI	24
6.1 Vastuuryhmien muodostaminen ja ryhmäläisten suhde seurakuntaan	24
6.2 Haastateltavien motiivi ja kiinnostus tehtävään.....	26
6.3 Vastuuryhmän erilaiset tehtävät.....	28
6.4 Vastuuryhmien tulevaisuus	33
7 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	36
8 POHDINTA	39
8.1 Tulosten tarkastelu.....	39
8.2 Tuloksiin perustuvat kehittämissuositukset Jyväskylän seurakunnassa	41
8.3 Oman prosessin kriittinen tarkastelu ja ammatillinen kehittyminen	45
LIITE 1. Lähikirkkoalueet kartalla	51

LIITE 2, Kutsukirje haastatteluun	52
LIITE 2. Suostumuslomake.....	53
LIITE 4, Fokusryhmähaastattelun kysymykset.....	54

1 JOHDANTO

Suomen evankelis- luterilainen kirkko elää tällä hetkellä monien muutosten keskellä. Kirkon jäsenmäärä on ollut pitkään laskussa ja kirkollisten toimitusten, kuten vihkimisten ja kasteiden määrä on vähentynyt. Samaan aikaan kirkon sisällä on erilaisia jännitteitä ja kiistoja. (Ovet auki, 2020, s. 1.) Merkittävin muutos liittyy kuitenkin jäsenmäärän vähenemiseen ja sen myötä pieneneviin verotuloihin, jotka vaikuttavat seurakunnan taloudellisiin resursseihin. Tilanne on pakottanut seurakunnat arvioimaan uudelleen ammattilista työtä ja asiantuntijuuden roolia siinä. Myös seurakuntalaisten odotukset ovat muuttuneet ja sitoutuminen seurakuntaan ei ole enää itsestään selvää. (Valtonen, 2019, s. 134.)

Luterilaisen kirkon perinteen mukaisesti seurakunnan tehtävänä on elää vuorovaikutuksessa ympäröivän yhteiskunnan kanssa. (Selkälä & Thitz, 2022, s. 9.) Kristillisen yhteisön ei tule eristäytyä, vaan sen tulee vastata yhteiskunnan muuttuviin tarpeisiin ja astua pois omalta mukavuusalueeltaan. (Jackelén, 2016, s. 35.) Muutokset kirkon taloudessa ja resurssien saatavuudessa haastavat seurakuntia etsimään uusia toimintatapoja. Samalla ne voivat antaa mahdollisuuden lisätä seurakuntalaisten osallisuutta ja vähentää työntekijäkeskeisyyttä. (Ovet auki, 2020, s. 23.)

Näissä muutospaineissa myös seurakuntien rakenteita ja toimintatapoja on ollut tarpeen tarkastella uudelleen. Jyväskylän seurakunnassa toteutettiin organisaatiouudistus vuoden 2023 alussa. Organisaatiouudistuksessa oli tärkeää, että miten seurakunnan rakenne, johtaminen, hallinto ja toiminta uudistuvat siten, että siihen olisi mahdollista liittyä myös muiden ympärillä olevien seurakuntien, joiden tilanne on vaikea. (Lahtiluoma, 2024, s.4.) Samalla pyrittiin vahvistamaan paikallistason seurakuntayhteyttä ja yhteisöllisyyttä perustamalla jokaiselle lähikirkolle oma vastuuryhmä. Vastuuryhmät koostuvat seurakuntalaisista, joilla ei ole hallinnollista valtaa, mutta joiden tehtävänä on tukea lähikirkkoalueen vastuupappia erityisesti vapaaehtoistoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Vastuuryhmien tehtävänä on edistää yhteisöllisyyttä, tukea toiminnan suunnittelua ja toteutusta sekä vahvistaa seurakuntalaisten osallisuutta. (Jyväskylän seurakunta, i.a.)

Jyväskylän seurakunnan strategian painopisteenä on työntekijöiden ja seurakuntalaisten yhteinen vastuu toiminnasta. (Jyväskylän seurakunnan strategia, 2021.) Jyväskylän seurakunnassa vastuuryhmien roolin vahvistaminen on yksi osa tätä strategiaa. Suuressa seurakunnassa yhteisöllisyys ja osallisuus toteutuvat omassa lähiyhteisössä eli lähikirkolla. Vastuuryhmien tehtävän tarkoitus ja toiminnan tulevaisuus ovat kuitenkin vielä Jyväskylän seurakunnassa epäselviä. (Jyväskylän seurakunta, i.a.) Tämän tutkimuspainotteisen opinnäytetyöni tarkoitus on ollut kerätä aineistoa Jyväskylän seurakunnan vastuuryhmien kehittämistä varten. Työelämäkumppanina tässä työssä on toiminut Jyväskylän seurakunta.

2 YHTEISÖLLISYYS, OSALLISUUS JA SEURAKUNTA OPINNÄYTETYÖN VIITEKEHYKSENÄ

Opinnäytetyöni vastuuryhmien kehittämisestä kytkeytyy keskeisesti seurakuntaan yhteisönä, seurakuntalaisten osallisuuteen ja toimijuuteen yhteisöissä. Tässä pääluvussa avaan työni keskeisiä käsitteitä ja niiden merkitystä tutkimuksen näkökulmasta. Käsittelen ensin yhteisöllisyyden ja osallisuuden käsitteitä ja siirryn sen jälkeen kuvaamaan seurakuntaa yhteisönä ja seurakuntalaisten toimijuutta ja osallisuutta yhteisössä. Näiden kautta tutkimus liittyy Jyväskylän vastuuryhmien jäsenten käsityksiin ja kokemuksiin seurakunnasta yhteisönä, sen tulevaisuudesta ja seurakuntalaisista toimijoina.

2.1 Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyys on olennainen osa seurakunnan olemusta ja siksi se toimii yhtenä keskeisenä käsitteenä ja se kytkeytyy vahvasti myös osallisuuteen ja lopulta yksilöiden toimijuuden teemoihin. Käsitteenä yhteisöllisyys on monitulkintainen ja vaikeasti määriteltävä. Siihen liitetään usein nostalgisia mielikuvia. Käsitteen

yhteisöllisyydestä ovat muuttuneet kulttuurin ja yhteiskunnan muuttuessa. (Raina, 2012, s. 14-15, s. 18-19.)

Väitöskirjassaan Taina Kalliokoski avaa yhteisöllisyyden määrittelyn vaikeutta. Poliittinen puhe ja kansalaiskeskustelu yhteisöllisyydestä ilmiönä on ollut 2000-luvulla ristiriitaista. Yhteisöllisyyttä tavoitellaan hyvinvointia lisäävänä, mutta sen määrittely ja suhde ihmisen hyvinvointiin on usein epäselvää. Väitöskirjassaan Kalliokoski asettaa yhteisöllisyyden lähtöoletukseksi sen, että yhteisöllisyys edellyttää aina yhteistoimintaa. (Kalliokoski, 2020, s.15-16.)

Historiallista perspektiiviä muuttuvaan yhteisöllisyyteen tuo klassisen sosiologian Ferdinand Tönniesin määritelmä. Tönnies on jakanut ihmisten yhteisöllisyyden kahteen muotoon *gemeinschaft* ja *gesellschaft*- käsitteiden kautta. *Gemeinschaft* tarkoittaa luonnollista ja tunnesiteisiin perustuvaa yhteisöä, joka on ihmisten yhteisöllinen tapa liittyä yhteen ja siinä yhteenkuuluminen on itseisarvo. *Gesellschaft* on yhteiskunnallinen tapa liittyä yhteen ja tällöin yhteenkuuluminen on välinearvo. Se merkitsee tavoitteellista ja rakenteellista yhteyttä, jossa yhteenkuuluvuus on väline muiden päämäärien saavuttamiseksi. (Gronow, 1997, s. 154.) Tönniesin määritelmässä yhteisöllisyyteen voi liittyä tietty alue sekä ihmisten väliset suhteet ja heidän välisensä vuorovaikutus sekä normit ja kontrolli. Yhteisöllisyys nousee ihmisen vieteistä ja vaistoista ja niin siihen liittyy keskinäiset välittämisen tunteet. Yhteisö voi rakentua myös yhteisen tekemisen, merkityksen ja yhteisymmärryksen varaan. (Gronow, 1997, s. 160- 161.)

Yhteisöllisyyden syntyminen edellyttää, että ihminen kuuluu johonkin yhteisöön, jossa joukolla ihmisiä on yhteisiä intressejä. Yhteisön toiminta on yhteisöllistä, kun siihen sisältyy vuorovaikutusta, joka tuottaa kokemuksellisia merkityksiä. (Pessi & Seppänen, 2011, s. 292- 293.) Yhteisöllisyyden perusta on aina liittymisessä ja kuulumisessa. Yhteisöön voi kuulua tietoisesti ja aktiivisesti toimien tai vaikka ei olisi itse siinä aktiivinen. Yhteisöllisyyteen on sisäänrakennettuna, että olemassa yhteisöön kuuluvat ja jotkut toiset ulkopuoliset, jotka eivät kuulu yhteisöön. Yhteisön tunnusmerkkeihin kuuluvat yhteiset arvot ja tavoitteet. (Raina 2012, s.11-12.) Seurakunnassa yhteinen uskonto yhteinen intressi, joka liittyy ihmiset eri tavoin yhteen ja synnyttää vuorovaikutusta heidän välilleen.

Tönniesin määritelmän jälkeen yhteisöllisyys on muuttunut ja myöhäismodernit yhteisöt ovat virtaavia, ja niillä ei ole selkeitä rajoja. Yhteisöllisyys näkyy myöhäismodernina aikana ennen kaikkea aktiivisena kuulumisen etsimisenä. Muuttunut yhteisöllisyys voi syntyä internetin tai vaikka lyhytkestoisen tapahtuman kautta. Edelleen yhteisöllisyyteen kuuluu raja meidän ja muiden välille. (Pessi & Seppänen, 2011, s. 294). Perinteisesti ajateltuna kaste liittyy seurakuntaan ja jäsenyys määrittelee ihmisen kuulumisen seurakuntaan yhteisönä. Mutta muuttuvassa toimintaympäristössä yksilö voi olla irrallinen uskonnollisesta yhteisöstä tai kuulua useampaan samaan aikaan. Uskonnollinen kulttuuri muuttuu koko ajan ja seurakunnissa tehdään jatkuvasti havaintoja tästä muutoksesta. (Malkavaara, 2022, 42.)

Yhteisöllisyyteen liittyy vahvasti myös solidaarisuus. Se näkyy selvimmin yhteisöissä, joiden jäsenet jakavat yhteisiä arvoja, yhteistä historiaa, jotka tuntevat kuuluvansa yhteen ja haluavat auttaa toisiaan. Yhteisöllisyys muodostuu yhteisistä intresseistä, yhteistoiminnasta ja yhteydentunteesta. Yhteisöllisyydessä solidaarisuus näkyy valmiutena auttaa ja toimia sekä vastavuoroisuutena. (Pessi & Seppänen, 2011, 295-296.) Seurakunnassa näitä yhteisiä arvoja ovat kristilliset perusarvot kuten lähimmäisenrakkaus ja käsitys jokaisen ihmisen arvosta. (Björklund, 2024, s. 13-14.)

2.2 Osallisuus

Opinnäytetyöni viitekehyksessä seurakunta on yhteisö, jossa koetaan sekä yhteisöllisyyttä että osallisuutta. Nostan yhteisöllisyyden rinnalle myös osallisuuskäsitteen. Osallisuudelle ei ole yhtä selkeää määritelmää, vaan se on löyhärajainen käsite. Osallisuus on Suomen kielessä oma käsitteensä, jolla on eri merkitys kuin sanalla osallistuminen. Esimerkiksi englannin kielessä molempia kuvataan sanalla *participation*. Osallistuminen viittaa yksilön aktiiviseen mukanaoloon ja toimintaan, niin osallisuuden merkitys on syvempi. Osallisuus edellyttää todellista vastuun kantamista ja saamista, kohdatuksi tulemistä omana itsenään osana

yhteisöä. Osallisuus toteutuu aina osana jotain yhteisöä ja samalla yksilöllä on oikeus säilyttää oma identiteettinsä. (Gretschel, 2012, s. 15-16.)

Osallisuuden kokemusta voidaan tarkastella myös Erik Allardtin klassisten hyvinvointiulottuvuuksien *having, being, loving* – kautta. Osallisuus eri yhteisöihin täyttää ulottuvuuksien eri puolet eli perustarpeiden tyydyttyminen, ihmissuhteisiin liittyvien tarpeiden täytyminen ja itsensä toteuttamisen *being*- ulottuvuudessa osallisuuden toteutuminen yhteisössä. Näin ollen suomen kielen osallisuudella on syvempi ja kokonaisvaltaisempi merkitys ja kiinnittyminen yhteisöön, kuin pelkkä osallistuminen. (Gretschel, 2012, 17-18.)

Osallisuus liittyy yhteisöllisyyden kokemukseen ja se ilmenee kuulumisena yhteisöön. Englannin kielessä käytetään käsitteitä *inclusion* yhteisön sisäpuolelle kuulumisena ja *exclusion* ulkopuolelle jäämisenä. Osallisuus on sisäpuolelle kuulumista. (Nivala, 2008, s. 166.). Osallisuutta määrittelee yhteisöön kuulumisen eri puolet. Osallisuudessa ihminen tulee kuulluksi yhteisössä, yksilöllä on mahdollisuus vaikuttaa yhteisössään sekä tulla hyväksytyksi. Aitoon osallisuuteen liittyy myös fyysinen ja sosiaalisen esteettömyys yhteisöön kuulumisessa. (Huomo, 2018, s. 79).

Kirkon Ovet auki- strategiassa osallisuus määritellään osaksi perustehtävää. (Ovet auki- strategia, 2020, s. 3). Kirkon strategioissa korostuu näkemys osallisuudesta, jossa osallisuus ei perustu yksilö aktiiviseen toimintaan, vaan seurakunnan jäsen on seurakuntaan kuulumalla osallinen maailmassa vaikuttavasta Kristuksesta. Kuitenkin strategioissa painotetaan, että osallisuuden ja yhteisöllisyyden tulee korostua seurakunnissa ja lähiyhteisöissä (Kaira, 2019, s. 69.) Seurakuntien strategioissa osallisuus toteutuu seurakunnan kaikilla eri tasoilla, niin hengellisillä kuin vaikka aineellisen jakamisen muodossa (Kaira, 2019. s. 72).

Seurakunnassa yksilön osallisuus voi olla ulkopäin annettua osallisuutta seurakunnan jäsenenä, jolloin yksilö ei aktiivisesti osallistu yhteisöön. Osallistuva jäsenyys merkitsee taas sitä, että yksilö kuuluu seurakuntaan jakaen yhteisön uskonnolliset käsitykset, kokee yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta toisten seurakunnan jäsenten kanssa. Osallistuva jäsenyys on ihanne, jota Suomen

evangelisluterilaisissa seurakunnissa tavoitellaan (Thitz, 2013, s. 30.) Seurakunnissa osallisuus on muutakin kuin ulkopäin annettu jäsenyys. Osallisuudessa on tärkeää vuorovaikutus yhteisössä ja tunne joukkoon kuulumisesta. Sosiaalisten suhteiden lisäksi osallisuuteen kuuluu jaetut merkitykset ja mahdollisuus keskustella merkityksistä. Seurakunnissa yhteiset uskonnolliset käsitykset ja jaettu arvomaailma yhdistävät yksilöitä ja luovat heidän välilleen yhteenkuuluvuutta. Osallisuudessa ihmisellä tulee olla mahdollisuus käyttää omia lahjojaan ja taitojaan sekä olla vastavuoroisessa suhteessa yhteisön jäsenten kanssa (Thitz, 2013, s. 36.) Seurakunnassa osallisuus toteutuu ainakin kolmella eri tavalla osallisuutena seurakunnan toimintaan, osallisuutena ja vaikuttamismahdollisuuksina seurakunnan rakenteissa sekä luottamustehtävien kautta tapahtuvana osallisuutena. (Huomo, 2018, s. 83.)

2.3 Seurakunta yhteisönä

Teologisesta näkökulmasta yhteisöllisyys ja osallisuus ovat osa kirkon olemusta ja perustehtävää. Kun kirkkoa tarkastelee yhteisöllisyyden kannalta, se on yhtä aikaa sekä inhimillinen, että hengellinen yhteisö. Alkuseurakunnasta saakka kirkon tunnusmerkkejä ovat olleet yhteys ja osallisuus toisiin ihmisiin sekä Jumalaan. Kirkossa yhteisöllisyyden perustana ei ole vain tunne, vaan yhteinen usko (Thitz, 2013, s. 37.)

Sanalla seurakunta on monta merkitystä. Suomen evangelisluterilaisessa kirkossa kirkon jäsenet kuuluvat asuinpaikan mukaan paikalliseen seurakuntaan, jota muodostavat yhdessä koko Suomen kattavan kirkon. Seurakunta vastaa jäsenten hengellisiin tarpeisiin, eli julistaa sanaa ja jakaa sakramenteja. Nykyään kirkkolaisissa mainitaan myös kristillisen rakkauden levittäminen ja lähimmäisenrakkauden toteuttaminen. (Malkavaara, 2022, s. 22.)

Seurakunta merkitsee paikallisen yksikön lisäksi maailmaan laajaa Kristuksen kirkkoa. Suomen kirkon Katekismuksessa luvussa 20 seurakunnan tehtävä määritellään näin: *“Kirkkoa on sen alkuajoista lähtien kutsuttu Kristuksen ruumiiksi. Se on elävä kokonaisuus, jonka päänä on Kristus ja jonka jäseniksi tullaan*

kasteessa. Vaikka olemme erilaisia, meillä on yhteinen usko, joka liittää meidät Kristukseen ja toisiimme. Kirkko kuvataan myös äidiksi, joka kantaa meitä sylissä ja huolehtii meistä.” (Katekismus, luku 20).

Seurakuntia ohjaa kirkkojärjestys, jossa seurakunnan tehtävän määritellään olevan ”Toteuttaakseen kirkon tehtävää seurakunta huolehtii jumalanpalvelusten pitämisestä, kasteen ja ehtoollisen toimittamisesta sekä muista kirkollisista toimituksista, kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta, sielunhoidosta, diakoniasta, lähetystyöstä sekä muista kristilliseen sanomaan perustuvista julistus- ja palvelustehtävistä.” (KL 3 /2023 1 §).

Kirkon perustehtävä määrittelee kirkon ja seurakuntien olemassaolon syyn. Ovet auki- strategiassa kirkon perustehtävä on määritelty näin: ”Kirkon perustehtävä eli missio on edistää Jumalan valtakuntaa ja julistaa Jeesusta Kristusta maailman pelastajan. Tämä on kirkon olemassaolon perimmäinen syy.” Tämän perustehtävä ohjaa kaikkea kirkon toimintaa ja sen pitäisi olla myös jäsenten elämäntapa. (Ovet auki, 2020, s. 3.)

Seurakunta on kirkon perusyhteisö. Seurakuntien strategioissa näkyy ajatus, että kirkon olemuksen ytimessä on ajatus seurakuntalaisten kokemasta yhteydestä paikallisseurakunnassa. Seurakunta on kirkon näkyvä, inhimillinen ja paikallinen ilmenemismuoto, jonka kautta Jumalan uskotaan toimivan. (Kaira, 2019, s. 96.) Luterilaisuuteen kuuluu ajatus siitä, että lähimmäisenrakkaudesta ei vain puhuta, vaan se näkyy myös teoissa. Jumala toimii ihmisten välityksellä. Luterilaisten kirkkojen olemukseen kuuluu uskosta puhumisen lisäksi teot, jotka puolustavat oikeudenmukaisuutta eri elämän alueille eri yhteisöissä. (Greenway & Mumian, 2023, s.10-12.)

2.4 Seurakuntalainen yhteisön jäsenenä

Opinnäytetyöni aihepiiri liittyy seurakunnan yhteisöllisyyteen, osallisuuteen, toimijuuteen ja vapaaehtoisuuteen. Seurakunnan jäseneksi tullaan kasteen kautta. (KJ 657/2023). Seurakuntien olemukseen kuuluu ajatus siitä, että

seurakuntalaiset kokevat yhteisöllisyyttä ja osallisuutta sekä toimivat ja kantavat vastuuta omassa yhteisössään. Tästä vastuunkannon toiveesta kertoo jo Jyväskylän seurakunnan vastuuryhmien nimi. Teologisesti seurakunnan jäsen voi liittyä yhteisöön omien taitojen ja valmiuksiensa kautta. Teologinen peruste löytyy Raamatusta, jossa apostoli Paavali vertaa seurakuntaa Kristuksen ruumiiseen ja jokaista seurakunnan jäsentä ruumiin jäseniksi, joilla on oma tehtävänsä. (Huomo, 2018, s. 79.)

Kirkon nelivuotiskertomuksessa tunnistettiin seurakuntalaisilla neljä erilaista arvo-orientaatiota eli kirkollisen toiminnan arvostus ryhmää. Nämä neljä orientaatiota ovat yhteiskunta-, julistus-, yhteisö- ja dialogiorientaatioiksi. Yhteiskuntaorientaation arvostuksessa korostuu ilmaston- ja ympäristön kannalta kestävä elämäntapa ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Julistusorientaatio painottaa kirkon julistuksellista roolia, mihin kuulu evankelioiminen ja Jumalan sanan levittäminen. Yhteisöorientaatio merkitsee yhteisöllisen tehtävien korostaminen kirkollisessa elämässä, kuten vaikka kodinomaiset yhteisöt ja hiljaisuuden mahdollistaminen. Dialogiorientaatio merkitsee vahvaa dialogia muiden uskontojen ja kirkkojen välillä. (Ketola, 2024, s.105-106.).

Jyväskylän seurakunnan vastuuryhmissä on taustalla ajatus, että seurakunnan jäsenet toimisivat seurakunnassa taitojensa ja lahjojensa kautta. Vastuuryhmät rakentavat yhteisöllisyyttä omalla lähikirkollaan. Vastuuryhmien jäsenet ovat vapaaehtoisia seurakuntalaisia, joille ei makseta vastuuryhmään osallistumisesta palkkiota. (Jyväskylän seurakunta) Vapaaehtoisuus määritellään siten, että se on palkatonta, vapaasta tahdosta toteutuvaa, tavallisesti organisoitua, yhteisten asioiden hoitamista tai toisten ihmisten auttamista, johon ei lasketa omaa lähipiiriä. Vapaaehtoistyö ja vapaaehtoistoiminta ovat suomen kielessä samansisältöiset ilmaisut, vaikka niihin liittyy mielikuvaeroja. (Grönlund, 2017, s. 108.)

Seurakunnissa vapaaehtoisuus- termin käyttöä on pohdittu paljon. Seurakunnissa termiä seurakuntalaisuus voidaan käyttää korvaamaan sana vapaaehtoisuus. Muualla yhteiskunnassa käytetty termi vapaaehtoisuus on kuitenkin vakiintunut, joten sitä voidaan käyttää myös seurakunnan vapaaehtoisuudesta puhuessa. Seurakunnassa vapaaehtoisuuden perustana on kaste ja yleinen pappuus.

Kristityn kutsumus on toimia yhteisössään lähimmäisiään kohtaan Kristuksen mallia seuraten. Kirkon strategioissa vapaaehtoisuuden lisäämisen arvioidaan lisäävän osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Samalla vapaaehtoisuuden arvioidaan vahvistavan ja lisäävän jäsentietoisuutta ja merkityksellisyyttä. (Kaira, 2019, s. 138.)

2.5 Seurakuntalaisten vapaaehtoistyö

Anne Birgitta Yeung on vuonna 2002 tutkinut Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vapaaehtoisten motiiveja ja uskonnollisuuden vaikutusta niihin. Hänen mukaansa uskonto vaikuttaa ja kytkeytyy yksilön vapaaehtoisuuden motiiveihin myös silloin, kun sen vaikutus ei ole ilmeinen tai selkeästi ilmaistu. Uskonnollisuus voi vaikuttaa yksilön tavoitteisiin, tunteisiin ja omaan toimijuuteen. Yeung kehittää tutkimuksessaan kahdeksankulmaisen octagon-mallin, jonka avulla yksilöiden motivaatiot voidaan hahmottaa moniulotteisesti. Kahdeksankulmaisen mallin ulottuvuuksia ovat saaminen vs. antaminen, toiminta vs. ajattelu, läheisyys vs. etäisyys sekä uutuus vs. jatkuvuus. Nämä asiat ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Yeungin malli osoittaa, että esimerkiksi antamisen ja saamisen kokemukset limittyvät toisiinsa, eikä niitä voi täysin erottaa toisistaan, vaan antaessaan vapaaehtoinen kokee myös saavansa. Mallin yksi keskeinen ulottuvuus on sisään- ja ulospäinsuuntautuneisuus, joka kuvaa yksilön suhdetta ympäröivään maailmaan. Tutkimuksen mukaan yksilöt haluavat sekä kuulua yhteisöön että säilyttää itsenäisyytensä ja etäisyytensä. Samoin he voivat toivoa pitkäaikaista sitoutumista, mutta samalla projektiluonteista ja joustavaa osallistumista. Yeungin malli auttaa ymmärtämään, että vapaaehtoisten motiivit ovat yksilöllisiä, joustavia ja monitasoisia heijastaen nykyajan ristiriitaisia tarpeita. (Yeung 2002, s. 37–42.)

Kansainvälisissä tutkimuksissa esimerkiksi Birgitte Graakjær Hjort and Kristine Bjerg Skræddergaard ovat tutkimuksessaan verranneet Tanskan luterilaisen kirkon vapaaehtoisten motiiveja on Yeungin tutkimukseen. Tanskan kirkon vapaaehtoistyöntekijöille oli tärkeämpää se, mitä itse saa vapaaehtoisuudesta kuin Yeungin tutkimuksessa Suomessa. Tanskassa vapaaehtoiset olivat tulleet

mukaan henkilökohtaisesti kutsumalla ja vain harvoin esimerkiksi mainonnan avulla. Vapaaehtoistyön johtamisessa oli tärkeää, että vapaaehtoistyöntekijät saavat kirkon työntekijöiltä tukea, saavat oppia lisää, tehtävät ja omat taidot sopivat yhteen ja että vapaaehtoisilla on mahdollisuus vaikuttaa omiin tehtäviinsä. (Hjort ja Skræddergaard, 2022, s. 146-147.)

Suomessa vapaaehtoistyötä on tutkittu Kirkon tutkimuskeskuksen ja Diakonia-ammattikorkeakoulun tutkimushankkeessa ”Uusi elämisen kulttuuri – Muutos Tampereella”. Tutkimushankkeessa tutkittiin Tampereen seurakunnissa meneillään olevaan toimintakulttuurin muutosta, joka koskee myös seurakuntalaisten toimijuutta ja osallisuutta. Keskeistä Tampereen muutoksissa on ollut, että niissä toimitaan vastavuoroisesti yhdessä ihmisten kanssa arjessa ja ne ovat vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Tampereen muutoksissa toimitaan. Muutokseen kuuluu myös pienien alkujen ja itujen kunnioitus. (Valtonen & Malkavaraa, 2019, s. 6.)

Yksilöllisyys ja yksilökeskeisyys näkyy myös vapaaehtoisuuden yleisissä kehityskuluissa. Vapaaehtoisuus on muuttunut muodoltaan lyhytjänteisemmäksi ja kertaluontoiseksi. Suomessa on tyypillistä, että ihmiset kuuluvat yhteisöihin tai yhdistyksiin ilman osallistumista. (Salminen, 2019, s.158.) Tampereella toimintakulttuuria muutettiin niin, että seurakuntalaisten osallistaminen ei ollut vain vapaaehtoisten hyödyntämistä ja tekijöiden hankkimista valmisiin tehtäviin, vaan seurakuntalaiset otettiin mukaan toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. (Salminen, 2019 s.162.)

Tampereella tutkittiin seurakuntalaisten vapaaehtoisuutta ja erilaisia vapaaehtoisten roolia. Seurakuntalaiset ovat löytäneet erilaisia rooleja. Tutkimuksessa Veli-Matti Salminen määritteli vapaaehtoisille neljä erilaista roolia. Ensimmäinen rooli on ”auttaja ja kohtaaja”, joka toimii esimerkiksi vapaaehtoisena ruokajake-lussa. Auttaja ja kohtaaja ei tarvitse erityistä osaamista, mutta ihmisten kohtaamisessa tarvitaan taitoa nähdä ja kuulla ihmisiä. Konkreettisen auttamisen rinnalla on aina myös sielunhoidollinen ulottuvuus. Salmisen mukaan auttajan ja kohtaajan roolissa vapaaehtoisuuden merkitys nousee siitä, että auttaessaan myös itse saa paljon. (Salminen, 2019, s. 162–163.)

Salmisen määrittelemä toinen vapaaehtoisen rooli on ”uuden toiminnan kehittäjä”. Uuden toiminnan kehittäjät toimivat seurakunnassa aktiivisina toiminnan kehittäjinä hankkeissa, joissa heille annetaan valtuuksia mahdollisuuksia toimia. Tampereella tällaisia hankkeita oli muun muassa Uuden Verson messuyhteisö ja Cafe muki. Näissä hankkeissa työntekijä johti toimintaa, mutta vapaaehtoiset kantoivat vastuun toiminnan suunnittelusta ja kehittämisestä siten, että työntekijä pystyi lähinnä keskittyä hoitamaan hallinnollisia asioita. Uuden toiminnan kehittäjillä on usein taustalla kokemusta vapaaehtoisena toimimisesta ja jatkuvuus syntyy osallistumisella seurakunnan uusiin toimintoihin. Myös muutos ja oman elämänpiirin laajentaminen motivoi uuden toiminnan kehittäjiä. (Salminen, 2019, s. 164–165.)

Salmisen mukaan kaikessa seurakuntien toiminnassa ei syntynyt uutta vapaaehtoisten joukkoa, vaan vapaaehtoiset olivat mukana vain osallistujina. Kolmas rooli onkin ”toiminnassa osallinen”. Tämä ryhmä osallistuu, esittää toiveita, mutta ei niinkään kannata vastuuta toiminnasta tai sen kehittämisestä. Tämä rooli oli luonteva sellaisille ihmisille, jotka kaipaavat yhteisölähtöistä toimintaa ja voivat olla mahdollisesti kiinnostuneita sen toteuttamisestakin, mutta haluavat rajata omaa tapaa osallistua toimintaan. Suurin osa seurakunnan jäsenistöstä on tämän kaltaisia osallistujia, jotka voivat lähteä mukaan, mutta heille riittää pieni rooli. (Salminen, 2019, s. 166–167.)

Neljäs Salmisen määrittelemä rooli on ”erikoisosaaja”. Erikoisosaaja on vapaaehtoinen, jolla on jotain erikoistaitoa- tai osaamista, jonka hän antaa yhteisen toiminnan tai hankkeen käyttöön. Tällaista erikoisosaamista voi olla esimerkiksi musiikki- ja kulttuuriosaamista. Erikoisosaajien vapaaehtoisuus sijoittuu Salmisen mukaan pohdinnan ja toiminnan motivaatioulottuvuuksille. Erikoisosaajia motivoi tehdä jotain, jossa heidän taitojaan tarvitaan. Heille on myös tärkeää, että he antavat osaamisensa omien arvojensa mukaisen yhteisön käyttöön. (Salminen, 2019, s. 167–168.)

Seurakuntien vapaaehtoisten erilaiset roolit voivat auttaa ymmärtämään ihmisten erilaisia motivaatioita, kun seurakunnissa pyritään saamaan vapaaehtoisia mukaan. Nykyään ihmiset tekevät tuntimäärissä paljon vapaaehtoistyötä, mutta sitä

tekee yhä harvempi. Vapaaehtoisuus voi olla myös lyhytkestoisempaa, pop up-tyyppistä vapaaehtoistoimintaa. Vapaaehtoisuuteen kuuluu myös rajat. Vapaaehtoisuuden rajat syntyvät vapaaehtoisten kuormittumisesta ja ammattitaidosta. Molemmat asiat ovat syytä huomioida, kun seurakuntalaisten vapaaehtoistyötä kehitetään. (Salminen, 2019, s. 170.) Nämä vapaaehtoisuuden eri roolit auttavat hahmottamaan myös Jyväskylän seurakunnan vastuuryhmien jäsenten käsitystä toimijuudestaan.

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tämän tutkimuspainotteisen opinnäytetyön tarkoitus on kerätä tietoa Jyväskylän seurakunnan vastuuryhmien tehtävästä ja toiminnasta. Työn tavoitteena on, että aineiston avulla seurakunnassa voidaan tulevaisuudessa kehittää vastuuryhmien toimintaa. Tarkoituksena on kerätä rikas ja monipuolinen aineisto, jossa näkyy vastuuryhmien erilaiset kehitystarpeet. Tavoitteeni on selvittää vastuuryhmäläisten suhdetta seurakuntaan, vastuuryhmien tehtäviä, yksioiden roolia toimijana, vastuuryhmiä johtavan vastuupapin roolia ja vastuuryhmien tulevaisuuden kehityssuuntia.

Opinnäytetyöni keskeisiä tutkimuskysymyksiä ovat:

Mikä on vastuuryhmien jäsenten suhde seurakuntaan?

Miten vastuuryhmät käsittävät oman tehtävänsä ja miten vastuuryhmissä halutaan toimia?

Minkälaisena vastuuryhmien tulevaisuus nähdään?

Tutkimustietoa käytetään Jyväskylän seurakunnan vastuuryhmien toiminnan kehittämiseen ja toiminnan vakiinnuttamiseen. Tutkimustieto palvelee myös muita seurakuntia, kun erilaisia seurakuntalaisten osallisuuden ja vapaaehtoisuuden tapoja etsitään ja kehitetään.

4 JYVÄSKYLÄN SEURAKUNTA

Opinnäytetyöni työelämäkumppani on Jyväskylän seurakunta. Jyväskylän seurakunta on Suomen suurin ja siihen kuului vuoden 2024 lopussa 90 664 jäsentä. Maantieteellisesti Jyväskylän seurakunta kattaa koko Jyväskylän sekä Toivakan ja Joutsan alueet, jotka liittyivät seurakuntaan vuoden 2025 alussa. Tällä hetkellä Jyväskylän seurakunnan muodostaa neljä aluetta, joilla on 14 lähikirkkoa, jotka toimivat seurakuntalaisten lähiyhteisinä. Jyväskylän seurakunnan alue on moninainen. Siihen kuuluu perinteistä maaseutua sekä urbaaneja kaupunkialueita. Seurakunnan moninaisuuden vuoksi jokaisella alueella ja lähikirkolla on omat tarpeet ja kehittymissuunnat. Siksi opinnäytetyössä kerätään aineistoa erilaisten lähikirkkoalueiden kehittämistä varten, jotta alueiden omaleimaisuus säilyy myös tulevaisuudessa. (Jyväskylän seurakunta, i.a.)

4.1 Organisaatiouudistus vuonna 2023

Jyväskylän seurakunnassa toteutettiin organisaatiouudistus vuoden 2023 alussa. Vanhassa organisaatiossa Jyväskylän seurakunta jakautui yhdeksään eri alue-seurakuntaan ja koko seurakuntaa johti kirkkoherra. Organisaatiouudistuksessa muutettiin seurakunnan aluejakoa ja esihenkilöjärjestelmää. Vuonna 2023 vanha alueseurakuntamalli purettiin ja uudessa rakenteessa Jyväskylän seurakunta on jaettu neljään alueeseen. Neljää aluetta johtavat johtavat papit kirkkoherran alaisuudessa. Kullakin alueella on omat lähikirkkoalueet, joiden toimintaa johtaa vastuupappi. Lähikirkkoalueita on 13. (Liite 1) Jyväskylän seurakunnan hallintosäännössä sanotaan, että lähikirkkoalue on luonteeltaan toiminnallinen, jumalanpalveluselämän ja seurakuntaelämän perusyksikkö sekä seurakuntalaisuuden toteutumisen lähiyhteisö. Organisaatiouudistuksessa jokaiselle Jyväskylän seurakunnan lähikirkkoalueelle perustettiin myös oma vastuuryhmä. (Jyväskylän seurakunta i.a-a.)

4.2 Vastuuryhmät Jyväskylän seurakunnassa

Kirkon Ovet auki-strategian mukaan kirkon työ on yhteistä työtä ja sen toteuttamiseen tarvitaan työntekijöiden lisäksi seurakuntalaisia ja muita yhteistyökumppaneita. Strategian luo suuntaviivoja siihen, että seurakuntien elämä on entistä enemmän seurakuntalaisten aloitteellisuuden, osaamisen ja lahjojen varassa. Työntekijä on enemmän mahdollistaja ja valmentaja (Ovet auki, 2020, s.8). Tämä strategian ajatus näkyy vastuuryhmien perustamisen taustalla. Vastuuryhmät perustettiin vahvistamaan paikallista yhteisöllisyyttä lähikirkkoalueilla. Vastuuryhmän toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja jäsenet voivat olla ketä tahansa seurakunnan jäseniä. Vastuuryhmällä ei ole mitään hallinnollisia tehtäviä. Vastuuryhmän tehtävä määritellään hallintosäännössä seuraavasti:

Aluejohtokunta nimeää enintään oman toimikautensa ajaksi vastuupapin ehdotuksen pohjalta vapaaehtoisista seurakuntalaisista koostuvan lähikirkkoalueen vastuuryhmän. Vastuuryhmän tehtävänä on toimia vastuupapin tukena etenkin lähikirkkoalueen vapaaehtoistoiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Vastuuryhmän laajuus tulee päättää kunkin lähikirkkoalueen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla ja ryhmän kokoonpanoa voi aluejohtokunta tarvittaessa myös muuttaa vastuupapin ehdotuksen pohjalta.

(Jyväskylän seurakunta Hallintosääntö 2024, §17.)

Vastuuryhmän laajuus tulee päättää kunkin lähikirkkoalueen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla ja ryhmän kokoonpanoa voi aluejohtokunta tarvittaessa myös muuttaa vastuupapin ehdotuksen pohjalta. Vastuuryhmää johtaa lähikirkkoalueen vastuupappi. Vastuuryhmän toiminta on hyvin vapaamuotoista. Vastuuryhmät koontuvat vastuupapin koolle kustumanana. Toiset vastuuryhmät koontuvat säännöllisesti kerran kuussa ja toiset tarpeen mukaan esimerkiksi kerran toimintakaudessa. Jyväskylän seurakunnassa vastuuryhmien rooli on vielä epäselvä ja ryhmät toimivat monin eri tavoin, eikä yhteistä toimintamallia ole. Vastuuryhmät ovat keskenään erilaisia ja eri kokoisia. Ryhmien koko vaihtelee noin 4-10 henkilön välillä. Osa vastuuryhmistä on toteuttanut tapahtumia tai tilaisuuksia, esimerkiksi jumalanpalveluksia. Osa ryhmäläisistä toimii samoissa

vapaaehtoistehtävissä kuin ennenkin. Rakennemuutoksessa on ilmennyt, että vastuuryhmien rooli on hyvin hämärä uudessa organisaatiossa. Vastuuryhmien kehittämiselle ja tulevaisuuden suunnittelulle on Jyväskylän seurakunnassa tarve.

5 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

Tämä opinnäytetyö toteutetaan laadullisena tutkimuksena. Laadullisena tutkimuksella pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden kannalta. Laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden kokemuksista ja ajatuksista, vaikka toisen kokemusmaailmaa on mahdotonta kokonaan tavoittaa. Laadullisella tutkimuksella voidaan saada syvällisempää tietoa ilmiöstä tutkittavien henkilöiden kautta. Laadullisen tutkimuksen aineistokeruumenetelmäksi sopivat esimerkiksi erilaiset ryhmähaastattelut. (Juuti & Puusa, 2020, s.7-9.) Valitsin tämän opinnäytetyön menetelmäksi laadullisen menetelmän, jotta vastuuryhmien jäsenten kokemukset, näkökulmat ja ajatukset saadaan mahdollisimman hyvin esiin.

5.1 Tutkimusprosessin kuvaus

Jyväskylän seurakunnan uuden organisaation aloittaessa vuonna 2023 olin koamassa vastuupappina yhtä seurakunnan vastuuryhmä. Jo tällöin havaitsin, että vastuuryhmien tehtävä oli avoimuudessaan epäselvä. Avoimuus antoi mahdollisuudet kehittää ja johtaa ryhmää monin tavoin. Avoimuus antaa paljon mahdollisuuksia ja liikkumavaraa, mutta toisaalta toiminnan käynnistäminen voi olla myös vaikeaa. Siksi ajattelin jo tuolloin, että vastuuryhmät olisivat tärkeä tutkimuskohde, josta tarvitaan lisää tietoa. Näin aloin viemään asiaa eteenpäin sekä opinnoissani, että työelämäyhteistyössä seurakunnassa. Seurakunnassa

johtavat viranhaltijat suhtautuivat tutkimusaiheeseen positiivisesti ja asia eteni työelämäyhteistyössä sujuvasti.

Valitsin tutkimukseni aineistonkeruumenetelmäksi fokusryhmähaastattelun. Haastattelu on joustava menetelmä, joka mahdollistaa vuorovaikutuksen haastattelijan ja osallistujien välillä sekä tarkentavien kysymysten esittämisen. Se soveltuu erityisesti tilanteisiin, joissa halutaan syvällistä tietoa tutkittavasta ilmiöstä (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s. 93–94). Fokusryhmähaastattelun tavoitteena on ymmärtää ilmiötä osallistujien näkökulmasta esittämällä kysymyksiä, kuten miten, miksi ja millä tavoin. Menetelmä mahdollistaa osallistujien välistä dialogia, jonka kautta voidaan tuoda esiin erilaisia näkemyksiä ja kokemuksia (Mäntyranta & Kaila, 2008, s. 1507–1508).

Fokusryhmähaastattelu osoittautui sopivaksi aineistonkeruumenetelmäksi, koska alusta asti tiesin, että tutkimukseen osallistuu useita kymmeniä henkilöitä eri vastuuryhmistä. Puolistrukturoidun haastattelurungon avulla jokainen osallistuja sai mahdollisuuden tuoda esiin oman näkemyksensä. Tämä lähestymistapa mahdollisti keskeisten teemojen esiin nousun ja antoi osallistujille tilaisuuden vaikuttaa tutkimuksen näkökulmiin. Menetelmä sopii laadulliseen tutkimukseen, jossa korostuvat kokemuksellisuus ja osallistujien ääni (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s. 93–94). Fokusryhmähaastattelu sopi aineistonkeruumenetelmäksi, sillä se mahdollisti kaikille vastuuryhmille puolistrukturoidun keskustelun, jossa jokainen ryhmän jäsen pääsi osallistumaan ja kertomaan oman näkemyksensä vastuuryhmään liittyvistä kysymyksistä. Fokusryhmähaastattelu synnyttää dialogia haastateltavien kesken. Kun vastuuryhmän tehtävä on vielä avoin, niin fokusryhmähaastattelun avulla keskeiset teemat nousivat esiin ja se mahdollistaa haastateltavien äänen kuulumisen.

5.2 Fokusryhmähaastattelujen toteuttaminen

Jyväskylän seurakunnassa oli vuonna 2024 11 vastuuryhmää ja haastattelu toteutettiin niistä kymmenessä syksyn 2024 aikana. Haastatteluihin kutsuttiin kaikki vastuuryhmien jäsenet, mutta kaikki eivät päässeet paikalle. Haastateltavia oli

yhteensä 58, joiden joukossa oli myös kunkin lähikirkkoalueen vastuupapit. Vastuuryhmäläisistä haastatteluihin osallistuu 80%. Haastateltavien ryhmien koko vaihteli 3-10 välillä. Haastattelut toteutettiin seurakunnan tiloissa eri lähikirkkoilla. Haastattelut tallennettiin Teams- alustalle, jonka avulla se litteroitiin. Ennen haastatteluja kunkin alueen vastuupappi lähetti omalle ryhmälleen etukäteisinfon ja kutsukirjeen haastatteluun. (LIITE 2.) Haastattelutilanteessa haastattelija kertoi tietosuoja- ja suostumuslomakkeen asiat ja haastateltavat antoivat siihen suostumuksensa. (LIITE 3).

Fokusryhmähaastatteluissa on pidetty olennaisena homogeenisuutta ja fokuksitumista. Sillä tarkoitetaan, että haastatteluryhmä kootaan jonkin ennakoitavan tiedetyn aiheen ympärille. (Mäntyranta & Kaila, 2008, s. 1509.) Tutkimuksessa tämä toteutui, kun haastateltaviksi on rajattu vastuuryhmät ja aiheena oli vastuuryhmien toiminta. Fokusryhmähaastattelussa on tarkoitus saada aikaan mahdollisimman paljon keskustelua, josta tutkimusaineisto muodostuu. Kysymyksenasetteluun sopivat parhaiten avoimet kysymykset, miten ja mitä. Haastattelijan tehtävä on luoda hyvä ja turvallinen ilmapiiri. Haastattelussa voi nousta myös uusia keskeisiä teemoja. (Mäntyranta & Kaila, 2008, s. 1510.) Tutkimukseni kysymyksenasettelussa kartoitettiin ensin ryhmäläisten henkilökohtaisia ajatuksia ja merkityksiä seurakunnasta ja heidän osallisuudestaan siihen. (Liite 4.) Kysymyksissä yksityisestä siirrytään kohti yhteistä seurakuntayhteisöä ja sen tulevaisuutta. Haastattelijana toimin vain tukijana ja en kertonut tilanteessa omia ajatuksiaan.

Haastattelutilanteet järjestettiin vastuupapin koolle kutsumana eri lähikirkkoalueilla. Pääosin vastuuryhmäläisiä osallistui haastatteluihin paljon ja he halusivat antaa oman panoksensa tutkimukseen. Moni haastattelutilanne oli avoin ja ryhmät keskustelivat vapautuneesti. Paikalle saapuneet olivat kiinnostuneita tutkimuksesta ja sitoutuneita antamaan panoksensa siihen. Moni haastattelutilanne oli avoin ja ryhmät keskustelivat vapautuneesti. Paljon yhdessä toimineet ryhmät keskustelivat hyvin avoimesti ja vilkkaasti. Tällaisen ryhmän haastattelutilanteissa pystyi havainnoimaan, että vastuuryhmä itsessään oli ryhmäytynyt keskenään. Paljon yhdessä toimineiden ryhmien haastatteluissa havaitsemaan myös, että ryhmäläisillä oli erilaisia teologisia ja hengellisiä näkemyksiä, mutta niiden ei annettu olla esteenä vuorovaikutukselle. Erilaiset näkemykset eivät aiheuttaneet

väittelyä tai kiistelyä. Yhdessäkään haastattelussa ei ollut riitelyä tai väittelyä, vaan ryhmäläiset toimivat sopuisasti toisia ja heidän mielipiteitään kunnioittaen. Haastattelutilanteissa näkyi myös se, jos ryhmän toiminta ei ollut kunnolla käynnistynyt ja ryhmän jäsenet olivat vielä vieraita toisilleen. Tämä näkyi haastattelutilanteissa varovaisuutena ja varautuneisuutena. Tällaisissa ryhmissä keskustelua syntyi vähiten.

Usein haastattelussa ryhmän vuorovaikutuksessa keskustelu lähti etenemään kohti tiettyä teemaa, saatettiin puhua esimerkiksi paljon viestinvälittämisestä, jumalanpalveluksesta tai vapaaehtoistyön tekemisestä. Se, mihin ryhmän aktiiviset osallistujat veivät keskustelua, vaikutti helposti haastattelun suuntaan. Vastuupapit vastasivat kysymyksiin niukasti ja pyrkivät antamaan tilaa seurakuntalaisten äänelle. Osa vastuupapeista koki, että heidän läsnäolonsa voi supistaa keskustelua ja vähentää mahdollista kritiikkiä. Haastatteluissa vastuuryhmäläiset eivät kritisoineet vastuupappeja, mutta yleisellä kritiikkiä seurakunnalle uskallettiin kuitenkin antaa. Ryhmissä nousi usein esiin tiedotusvälineissä olleita kirkkoon liittyviä aiheita, joista ryhmäläiset keskustelivat. Haastattelutilanteissa puhuttiin paljon sellaista, mikä ei liittynyt suoraan tutkimukseeni, mutta oli ryhmille itselleen tärkeää. Haastattelujen jälkeen välitön palaute oli positiivista. Vastuuryhmät saivat hyvän keskustelun oman ryhmänsä toiminnasta. Haastatteluissa oli jo havaittavissa aineiston saturaatiota eli kylläntymistä. Tällä tarkoitetaan, että aineisto alkaa jo toistaa itseään. (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s. 111.) Tukijana havaitsin, että haastatteluissa nousi esiin samankaltaisia asioita.

5.3 Haastattelun tulosten analysointi

Fokusryhmähaastattelujen tulosten analysoinnin menetelmänä käytin laadullista sisällönanalyysia, joka on induktiivinen eli aineistolähtöinen menetelmä. Induktiivisissa analyysissa tarkastellaan, mistä aiheista haastateltavat puhuvat ja miten he käsittelevät näitä aiheita omasta näkökulmastaan käsin. (Kallinen, 2024.) Fokusryhmähaastattelujen aineistoin esittäminen noudattaa samoja periaatteita kuin muussakin laadullisessa tutkimuksessa. Aineiston analysoinnin välineitä ovat luokittelu ja teemoittelu, joiden avulla aineisto luokitellaan sen

merkityksellisten piirteiden mukaan. (Mäntyranta & Kaila, 2008, s. 1511.) Sisällysanalyysissa aineisto käsitellään induktiivisella menetelmällä, joka jakautuu kolmeen päävaiheeseen eli redusointiin, klusterointiin ja abstrahointiin. Aluksi aineisto redusointiin eli pelkistetään ja yksinkertaistetaan keskeisten sisältöjen mukaan. Seuraavaksi klusteroinnissa pelkistetyt ilmaukset ryhmitellään samankaltaisiin ilmiöihin, luokkiin ja alateemoihin. Kolmannessa vaiheessa aineisto abstrahoidaan eli siitä luodaan yläkäsitteitä, jotka nostavat esiin tutkimuksen keskeisiä teemoja. (Tuomi & Sarajärvi, 2017, s. 142-145.)

Tutkimuksessani aineistonkäsitely ja analyysi eteni vaiheittain. Käytin aineiston käsitelyssä apunani Teams- sovelluksen litteraatio- ominaisuutta. Tekstitallenteen ollessa epätarkka tarkistin äänitiedostosta mitä todellisuudessa oli sanottu. Teams- sovelluksen litteraation tarkkuus vaihteli huomattavasti eri tallennusten välillä. Word-tiedostoina aineistoa kertyi 155 sivua. Vastuuryhmien fokusryhmähaastatteluissa ryhmäläiset keskustelivat paljon myös tutkimukseen kuulumattomista oman vastuuryhmän tehtäviin liittyvistä asioista. Nämä rajasin suoraan tutkimuksen ulkopuolelle.

Koodasin haastatteluihin osallistuneet Vp vastuupappi ja Vr vastuuryhmäläinen ja kun kummassakin luokassa vastaajia oli useampia, lisättiin perään järjestysnumero. Vr1, Vr2, Vr3 ja niin edelleen. Häivyitin tässä vaiheessa aineistosta lähikirkkoalueen, jotta vastaajien anonymiteetti säilyy. Kategorisoin aineistossa olleet erisnimet ja poistin tai muutin arkaluonteiset tiedot. Analyysin ensimmäisessä vaiheessa merkitsin valmiista litteroidusta aineistosta eri väreillä tutkimuksen kannalta olennaiset vastaukset kunkin kysymyksen kohdalta. Kun olin tehnyt tämän tekstikäsitelyohjelmalla tulostin kaiken materiaalin ja kävin sen läpi vielä värikytnällä. Näin eri aihepiirit tuli näkyviin ja taulukoin aineiston. Tein taulukot kysymyksittäin, vaikka osittain vastaukset menevät limittäin teemojen mukaisesti. Taulukkoon laitoin suoran lainauksen, siitä redusoidun eli pelkistetyn asian ja tämän jälkeen jaoin ne alaluokkiin ja pääluokkiin, joista varsinaiset teemat löytyivät. Redusoinnin jälkeen klusteroinnissa eli ryhmittelyssä samankaltaiset ilmaukset ja teemat löytyivät. Näistä teemoista löytyi haastattelujen keskeisimmät aiheet. Esimerkki taulukosta kysymykseen mikä on vastuuryhmän merkitys.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääluokka
Voisi olla raflaavampaa toimintaa.	Toiminta voisi olla vetovoimaisempaa.	Toiminnan vetovoiman lisääminen.	Toiminnan kehittäminen,
Ryhmän tehtävä on suunnittelu ja ideointi ja kuullaan muiden terveisiä.	Suunnittelu ja ideointi sekä terveisten kuuleminen.	Ryhmän kuuntelu- ja suunnittelutehtävät.	Toiminnalliset ja vuorovai- kutukselliset tehtävät.
Ollaan linkki tavallisen seurakuntalaisen ja seurakunnan välillä.	Linkki seurakuntalaisen ja seurakunnan välillä	Sillanrakennus	Yhteyden rakentaminen
Vastuuryhmälle voi tavallinen seurakuntalainen tuoda toivomuksia.	Seurakuntalaisen mahdollisuus tuoda toiveita vastuuryhmälle	Seurakuntalaisten toiveiden välittäminen	Osallistumismahdollisuuksien vahvistaminen
Miten saadaan ihmisiä lähtemään mukaan vapaaehtoisiksi?	Tarve lisätä vapaaehtoisten määrää	Vapaaehtoisten määrän lisääminen.	Vapaaehtoistoiminnan kasvattaminen.
Kuunnellaan niitä perusseurakuntalaisia ja otetaan mukaan yhteiseen työhön.	Seurakuntalaisten kuuntelu ja mukaan ottaminen	Kuuntelu ja aktivointi	Osallisuuden tukeminen
Tämä on sellainen käsikassara. Ihmiset voivat ryhmäläisten kautta tuoda toiveita.	Ryhmä tekee käytännön tehtäviä ja toimii toiveiden kannavana	Vapaaehtoistyö ja toiveiden kuuleminen.	Vapaaehtoistyö Viestinvälitys seurakunnassa
Me aktivoidaan muita mukaan.	Muiden aktivointi toimintaan	Toimintaan aktivoiminen.	Toimintaan sitouttaminen
Tämä on vastuupapin työpari.	Vastuupapin työparina toimiminen.	Työntekijän rinnalla työskentely.	Yhteistyö

6 TULOSTEN ANALYSOINTI

6.1 Vastuuryhmien muodostaminen ja ryhmäläisten suhde seurakuntaan

Jyväskylän seurakunnan organisaatiouudistuksessa vastuupapeille annettiin tehtäväksi muodostaa vastuuryhmät. Ryhmien muodostaminen tehtiin melko nopeasti ja vastuupapit olivat uudessa tehtävässä. Haastattelujen perusteella, vastuuryhmä oli muodostettu pääosin vastuupapin henkilökohtaisella kutsulla. Osassa lähikirkkoalueita vastuupappi oli yhdessä työntekijöiden kanssa pohtinut, ketkä ryhmään voisi kutsua.

Se prosessi (vastuuryhmän perustaminen) ylipäättään meni niin, että me työntekijät kokouksessa ensin keskusteltiin, että ketä hän voisi vähän kysellä ja pyytää ja sitten vähän just, että diakoni saattoi kysyä sitten diakonian puolelta ketä oli tuttuja ja sitten lastenohjaaja varhaiskasvatuksesta ja niin edelleen. (Vp 5)

Varmaan tulin mukaan, koska vastuupappi pyysi, muistetaanko me se niin? (Vr 12)

Muutama vastuuryhmäläistä oli tullut mukaan joko itse aktiivisesti kysymällä tai ryhmään kuulumisen oli ollut niin itsestään selvää, ettei kutsua tai muuta suullista sopimusta ollut tehty. Vastuupappi oli toimittanut aluejohtokunnalle ryhmäläisten nimet ja aluejohtokunnat ovat tehneet ryhmistä hallinnollisen päätöksen. Ryhmät ovat parin ensimmäisen vuoden aikana myös muuttuneet, uusia jäseniä on liittynyt ja jotkut ovat lähtenyt pois.

Monella alueella vastuupappi oli koonnut ryhmän jo olemassa olevasta toiminnasta. Seurakunnan aktiivisia vapaaehtoisia kutsuttiin mukaan ryhmään. Haastatteluissa näkyi, että suurin osa vastuuryhmään kutsutuista oli sitoutunut tehtävään ja he halusivat antaa osaamistaan ja lahjojaan yhteiseen käyttöön seurakunnassa. Jotkin ryhmien jäsenet olivat löyhemmin sitoutuneita ja vielä seuraamassa miten ryhmän toiminta kehittyy. Moneen vastuuryhmään oli kutsuttu jäseniä jumalanpalvelusryhmistä. Vastuuryhmissä toimi jonkin verran vaaleilla valittuja luottamushenkilöitä, mutta suurimmaksi osaksi vastuuryhmäläiset eivät ole

luottamushenkilöitä. Yksi vastuupappi oli koonnut ryhmän sellaisista henkilöistä, jotka eivät vielä toimineet seurakunnan muussa toiminnassa ja tämä oli koettu hyväksi. Vastuuryhmäläiset olivat löytäneet yhteisön, johon kiinnittyä oman vastuuryhmänsä kautta. Vastuuryhmien muodostaminen tapahtui organisaatiokentteen uudistuksen sanelemana ja melko nopealla aikataululla. Tämä oli joissain ryhmissä koettu haastavaksi.

Vastuupapeilla oli ollut ryhmän käynnistämässä merkittävä rooli. Ryhmän muodostamisen ja toiminnan käynnistäminen oli pitkälti vastuupapin varassa. Osassa ryhmiä vastuupappi oli vaihtunut kerran tai jopa useammin ja se oli vaikuttanut vastuuryhmän alun toimintaan. Vastuupapit olivat aloittaneet ryhmien johtamisen eri tavoin. Toisissa ryhmissä aloitettiin miettimään uutta toimintaa ja toimintatapaa, joissain ryhmissä vastuuryhmän alle koottiin jo olemassa olevaa seurakunnan vapaaehtoistoimintaa ja joissain pyrittiin rakentamaan siltaa vastuuryhmän ja työntekijöiden välille. Joillain alueilla myös oman alueen lähikirkkojen välistä vastuuryhmän yhteistyötä oli aloitettu.

Useassa haastattelussa vastuuryhmien keskinäisen vuorovaikutuksen todettiin olevan hyvää ja ryhmien toimivia. Vastuuryhmien toivottiin olevan moninaisempia, jotta seurakuntalaisia edustaisi mahdollisimman heterogeeninen joukko. Vastuuryhmissä toimii vain vähän nuoria tai nuoria aikuisia ja heitä toivotaan löydettävän lisää mukaan. Ensimmäinen kysymys vastuuryhmien muodostumisesta herätti myös kysymyksen siitä, onko vastuuryhmä liian suljettu sisäpiirin ryhmä ja voisiko vastuuryhmään kutsua avoimesti kaikkia seurakuntalaisia. Keskustelua herätti myös se, onko vastuuryhmistä viestitty tarpeeksi seurakuntalaisille. Haastatteluissa nousi ehdotuksia, että myös vastuuryhmät voitaisiin esitellä esimerkiksi seurakunnan nettisivuilla tai lehdessä. Avoimemman viestinnän nähtiin tukevan ryhmän eksklusiivisuutta.

6.2 Haastateltavien motiivi ja kiinnostus tehtävään

Haastateltavien motiivi ja kiinnostus kuului vastuuryhmän avautui toisessa kysymyksessä, jossa kysyttiin seurakunnan merkitystä haastateltavalle itselleen. Seurakunnan merkitys heijastelee sitä, miksi ryhmään kuulutaan ja miksi se koetaan tärkeäksi. Seurakunnan merkityksen ryhmäläisille voi jakaa neljään ryhmään. Yhteisölliseen merkitykseen, hengelliseen merkitykseen ja itsensä kehittämiseen sekä arvoyhteisöön.

Eniten vastauksissa korostui seurakunta yhteisönä ja kotina. Yleisin vastaus kysymykseen seurakunnan merkityksestä oli lyhyesti ilmaistuna koti. Kotiin yhdistyviä mielikuvia ovat turvallisuus, lämpö, muistot ja tulevaisuus. Nämä luonnehdinnat sopivat yhteen vastaajien kertomusten kanssa. Hyvin moni vastaaja oli elänyt lähes koko ikänsä seurakuntayhteydessä ja siksi se oli luonteva paikka toimia edelleen. Vastauksissa muisteltiin paljon lapsuuden ja nuoruuden hyviä kokemuksia seurakunnassa, mikä on viesti seurakunnan kasvatustyön tärkeydestä. Toki joukossa oli myös heitä, jotka olivat löytäneet seurakunnan vasta myöhemmin. Koti on paikka, jossa ihminen saa olla oma itsensä. Myös tämä näky vastauksissa. Seurakunta koettiin ensisijaisesti kotina, turvallisena paikkana, jossa ihminen kokee yhteyttä toisiin kristittyihin ja Jumalaan.

Sosiaalisesta näkökulmasta seurakunta oli tärkeä paikka, koska siellä tapaa ystäviä, siellä toimintaa on eri ikäisille, yksinäisille on seuraa sekä seurakunnasta saa erilaista apua ja tukea. Sosiaalisesta näkökulmasta seurakunta koettiin yhteisöksi. Vastauksissa näkyi kokemus, että kun on itse saanut näitä hyviä asioita seurakunnasta ja niin sen jälkeen haluaa tarjota näitä samoja asioita toisille. Moni vastaaja koki seurakunnan yhteisöksi. Haastatteluissa nousi esiin, että ihmiset toivoisivat yhä useamman löytävän mukaan seurakunnan toimintaan. Se hyvä, mitä oli itse saanut ja saa, haluttaisiin jakaa myös muille. Seurakunta koettiin yhteisöksi, jossa on ystäviä ja jossa toisista ihmisistä välitetään.

Seurakunnan hengellinen merkitys oli vastauksissa keskeinen. Seurakunta koettiin hengelliseksi kodiksi, jossa voi kokea yhteyttä toisiin kristittyihin ja Jumalaan. Haastateltavat sanoittivat, ettei seurakunta ole mikä tahansa

vapaaehtoisuustoimintaa toteuttava yhteisö, vaan nimenomaan uskonyhteisö. Monelle vastuuryhmäläiselle on tärkeää toimia nimenomaan seurakunnassa ja näin toteuttaa kristillistä lähimmäisenrakkauteen perustuvaa palvelutehtävää. Seurakunnassa ihminen tulee maallisen yhteisön lisäksi osalliseksi Kristuksesta. Vastauksissa mainittiin usein, että kristitty tarvitsee toisia kristittyjä oman hengellisyden tukemiseen.

Usko ei ole vertikaalista vaan myös horisontaalista. (Vr 25)

Hengellisissä merkityksissä jumalanpalvelus, liturgia ja ehtoollinen olivat keskeisiä ja jokaisessa vastuuryhmässä nostettiin esiin jumalanpalveluksen merkitys seurakunnan olemuksessa. Vastaajat kokivat saavansa jumalanpalveluksesta ravintoa hengelliseen elämään.

Tuossa seinän takana kirkkosalin puolella on muutenkin se paikka, missä kohdataan Jumala. Vaikka kyllähän sen voi kotona ja metsäpolullakin kohdata, mutta siitä huolimatta jotenkin se on se tämmöinen yhteys. (Vr 38)

Ehtoollinen on ehkä jumalanpalveluksessa se merkityksellisin osa. Se, että saa tulla semmoisena kun oon ja me kaikki ollaan siinä samalla viivalla ja se tasa-arvoisuus ja Jumalan silmissä. Me ollaan kaikki sitä samaa. Semmoinen kokemus siitä, että tällaisena minä kelpaan. (Vr1)

Seurakunnan ydintehtävät korostuivat näillä vastaajilla. Jumalanpalvelus oli heille vastauksissa seurakunnan tärkein kokoontuminen. Ehtoollisella kokemus siitä, että kelpaa omana itsenään tulee vahvasti koetuksi. Jumalanpalveluksessa koetaan myös sukupolvien välistä kristittyjen yhteyttä, johon seurakunnassa liitytään. Jumalanpalvelus tekee seurakunnasta hengellisen yhteisön, jonka merkitys on syvempi kuin vain sosiaalinen merkitys.

Seurakunnan merkityksessä korostui joillakin vastaajilla itsensä kehittäminen. Seurakunta koettiin paikaksi, jossa on mahdollisuus kasvaa ihmisenä.

On päässyt nousemaan tänne isommalle tasolle ja tekemään työtä vaan sen takia, että mä itse haluan tehdä sitä ja sitten mulla on

motivaatiota siihen ja sitten just mun mielestä on aivan järkyttävän kiva tutustua kaikkiin täällä oleviin ihmisiin esimerkiksi ja sitten päästä sitä kautta näyttämään sitä omaa osaamista ja sitten sitä kautta kehittymään. (Vr 44)

Seurakunnassa voi kasvaa hengellisesti ja ihmisenä. Itsensä kehittämisen paikana seurakunta ymmärrettiin sekä konkreettisten tehtävien kautta kasvamisensa että henkisenä ja hengellisenä kasvuna. Seurakunnassa voi saada vastuullisia tehtäviä ja kehittyä niissä. Toisaalta seurakunta on myös paikka, jossa ihminen voi kasvaa syvällisemmin hengellisesti ja ihmisenä suhteessa toisiin kristittyihin ja suhteessa Jumalaan. Seurakunta koettiin paikaksi, jossa voi oppia uutta, saada uusia ajatuksia ja näkökulmia, jotka auttavat kasvamaan ihmisenä.

Seurakunta koettiin myös arvoyhteisöksi, johon haluaa kuulua. Kristilliset arvot, kuten lähimmäisenrakkaus ovat arvoja, joihin haluaa sitoutua ja joita haluaa edistää. Seurakunnan yhteiskunnallinen merkitys historiallisena instituutiona sekä edelleen yhteiskunnallisena vaikuttajana oli joillekin vastaajille keskeinen seurakunnan merkitys.

6.3 Vastuuryhmän erilaiset tehtävät

Kysymys seurakunnan merkityksestä ryhmäläisille heijastui myös vastauksiin vastuuryhmän roolista ja haastateltavien omista ajatuksista vastuuryhmässä toimimiseen. Fokusryhmähaastattelun kysymykset 3 ja 4 limittyivät toisiinsa.

Vastuuryhmän tehtävää lähdettiin haastatteluissa pohtimaan joko nimen, hallintosäännön antaman tehtävän tai jo tehdyn työn kautta. Vastuuryhmä nähtiin koostuvan monista eri ihmisistä, joilla on paljon osaamista, taitoa ja verkostoja. Vastuuryhmän kuvattiin olevan enemmän kuin osiensa summa, yhteinen osaaminen ja työ saa aikaan enemmän kuin vain yksilöt. Ihmisten persoonien ja osaaamisen avulla ryhmästä voi syntyä uutta. Vastuuryhmän keskeiset tehtävät voidaan jakaa vapaaehtoistyön tekemiseen, viestintään ja vuorovaikutukseen,

toimimiseen verkostoissa, toiminnan ideointiin ja suunnitteluun sekä vastuupapin että työyhteisön tukemiseen.

Vastuuryhmän nimi herätti haastatteluissa pohtimaan ryhmän tehtävää vastuun kantamisen kautta. Vastuuta kannetaan oman lähikirkon seurakuntaelämästä, esimerkiksi jumalanpalveluselämästä tai viikkotoiminnasta. Osassa vastauksia korostui halu kantaa vastuuta ja tehdä oma osansa, jotta seurakunnassa on monipuolista toimintaa. Oman lähikirkkoalueen toimintaa haluttiin monipuolistaa ja kehittää. Osa vastuuryhmistä oli ollut mukana suunnittelemassa lähikirkon toimintakausia ja siitä oltiin iloisia ja se koettiin tärkeäksi. Suunnittelussa vastuuryhmä oli saanut kuuluviin omat toiveensa ja ideansa. Vastuuryhmän keskeisimpänä tehtävänä nähtiin hallintosäännön mukainen vapaaehtoistyö ja sen kehittäminen. Jumalanpalvelus oli monella ryhmällä keskeisin toimintamuoto. Tämä on luontevaa, sillä vastuupappi vastaa oman kirkkonsa jumalanpalveluselämästä. Vastuuryhmät ovat keskeisiä vapaaehtoisia, konkreettisia tekijöitä työntekijöiden rinnalla, auttamassa ja kohtaamassa toisia ihmisiä. Nyt jo olemassa olevat tehtävät olivat monenlaisia, esimerkiksi pyhäkoulunopettajana toimimista, jumalanpalvelusavustusavustusta, pienryhmien vetämistä, yhteisöruokailujen järjestämistä, käsityöpiirissä toimimista, tapahtumien järjestämistä ja paljon muuta.

Konkreettisen vapaaehtoistyön tekemisen rinnalla tärkeänä pidettiin uusien vapaaehtoisten kutsumista ja seurakuntalaisten sitouttamista vapaaehtoistehtäviin sekä vapaaehtoistyön kehittämistä ja uuden ideointia. Toive uusien vapaaehtoisten mukaan saamisesta näkyi haastatteluissa kautta linjan. Haastatteluissa näkyi huoli liian vähistä tekijöistä, jolloin olemassa olevat vapaaehtoiset voivat väsyä. Vastuuryhmän visioitiin olevan vapaaehtoistyössä muutakin kuin toimijoita. Parhaimmillaan uusia ideoita ja toimintamuuotoja syntyisi ja tekijöitä riittäisi siten, että vapaaehtoisia olisi toteuttamassa toimintaa.

Vastuuryhmän tehtävän nähtiin rakentavan yhteisöllisyyttä seurakuntaan. Vapaaehtoistyö juuri seurakunnassa koettiin tärkeäksi. Vapaaehtoistyöhön liittyy diakoninen ajatus, että tekemisen avulla palvellaan toisia ihmisiä ja jaetaan sitä hyvää, mitä on itse saanut.

Mä ajattelen niin, että vastuuryhmä on sellainen, jossa on erilaisia ihmisiä, jotka osaa erilaisia asioita ja haluavat tehdä niitä ja myöskin yrittävät innostaa siihen muitakin ihmisiä siihen. (Vr 41)

Seurakunnan perustehtävää hengellisenä yhteisönä pidettiin haastatteluissa tärkeänä. Vastuuryhmän tehtävä ei ole sidottu kirkkotilaan, vaan se toteutuu kaikkialla siellä missä ryhmäläiset elävät arkeaan ihmisten keskellä. Vastuuryhmäläiset toteuttavat kristityn identiteettiään niiden ihmisten keskellä, kenen kanssa elävät arkeaan. Ihmisten kotouttaminen omaan seurakuntaan on tärkeää. Vastuuryhmän olennaisena tehtävänä nousi esiin jumalanpalveluselämä ja sen kehittäminen. Keskusteluissa korostui seurakunnan ydintehtävä pohjana myös vastuuryhmän toiminnalle. Joissakin vastauksissa tuli esiin myös ajatus lähetystyöstä, jossa kristillistä sanomaa levitetään tosille ihmisille omassa elinympäristössään.

Seurakunnan tehtävä ei ole sidottu seiniin.
Se toteutuu arjessa, siellä missä ihmiset ovat. (Vr 3.)

Kolmas haastatteluissa esiin noussut vastuuryhmän tehtävä oli vastuupapin ja työntekijöiden tukeminen.

Vastuuryhmä on kantamassa vastuuta ja tukemassa vastuupappia.
(Vr 17)

Vastuuryhmät nähtiin isona työvoima- ja osaamisresurssina, jota seurakunnassa ei vielä osata riittävästi hyödyntää. Vastuuryhmissä on vielä paljon osaamista ja taitoa, jota ei käytetä. Vastuuryhmäläisiä luonnehdittiin jäädytetyksi pääomaksi. Osassa haastatteluista korostui vastuupapin tukeminen. Vastuuryhmää kutsuttiin vastuupapin tukirenkaaksi, työrukkaseksi tai käsikassaraksi. Näissä ilmauksissa kuuluu tuki konkreettisena toimimisena ja henkisenä tukena ja seurakunnassa myös hengellisenä tukena, kuten rukouksena. Haastatteluissa tuli ilmi, että joissain ryhmissä toivottiin, että vastuupappi voi keskustella ja peilata omia ajatuksiaan vastuuryhmän kanssa. Yhteistyö vastuupapin, työntekijöiden ja vastuuryhmän välillä on aineiston perusteella tärkeää. Yhteistyötä vastuupapin johdolla vastuupapin ja työntekijöiden kesken toivotaan lisää esimerkiksi yhteisen kausisuunnittelun tai yhteisten kokousten avulla. Joillain lähikirkoilla vastuuryhmä on jo kutsuttu mukaan työntekijäkokouksiin, mutta käytäntö ei ole vielä toimiva. Myös

vastuuryhmien keskinäistä vuorovaikutusta ehdotettiin lisättäväksi. Seurakunnassa toimii nykyään 13 eri vastuuryhmää ja tietotaidon jakaminen olisi tärkeää. Ryhmät voisivat jakaa kokemuksiaan ja oppia toisiltaan.

Yhteinen toiminnan sisältöjen pohtiminen nähtiin myös tärkeäksi ja sitä kaivattiin vastuuryhmiin enemmän. Haastatteluissa nousi esiin, että vastuuryhmässä voitaisiin enemmän pysähtymään asioita ilmiötasolla tai toimintaa suunnitellessa pohdittaisiin mitä tietyllä tilaisuudella tavoitellaan ja mikä on sen keskeinen sisältö. Osalle vastaajista ei riitä vain toiminnan suunnittelu tai toteuttaminen, vaan he haluaisivat syvällisemmin pohtia seurakunnan tehtävää ja merkitystä ja suunnitella toimintaa sen pohjalta. Vastuuryhmissä olisi halua ja potentiaalia ideoida, suunnitella ja kehittää toimintaa. Pääosin ryhmät koettiin ilmapiiriltään vapaiksi ja että niissä voi esittää erikoisiakin ideoita.

Ja jotenkin sellainen, että mä koen, että tässä (ryhmässä) on sellainen luottamus. Tässä voi hullujakin ideoita heitellä ja ne otetaan avosylin aina vastaan ja kokeillaan. (Vr 23)

Tämä vastuuryhmä vähän niin kuin ideoi ja kokoaa asioita ja sitten miettii niitä. (Vr 19)

Vastuuryhmäläisillä on omien verkostojensa kautta myös paljon tietoa oman alueen ihmisistä ja heidän tarpeistaan. Tätä tietoa kannattaisi hyödyntää toiminnan suunnittelussa. Osassa vastuuryhmiä nousi esiin voimakas tahto kokeilla uutta, ideoida ja kehittää uudenlaista toimintaa. Joissain vastuuryhmissä keskusteltiin myös siitä, voiko vastuuryhmä vaikuttaa oman lähikirkkoalueen toimintansa sisältöön esimerkiksi sen suhteen minkälaisia tilaisuuksia tai tapahtumia omalla lähikirkolla on.

Neljäntenä keskeisenä tehtävänä aineistoissa nousi toimiminen yhteiskunnan verkostoissa. Vastuuryhmäläiset tulevat erilaisista taustoista ja ryhmäläisillä runsaasti osaamista ja tietotaitoa. Osassa vastauksia vastuuryhmäläiset näkivät roolinsa verkostotoimijoina, jotka ovat voivat hyödyntää omia olemassa olevia verkostoiiaan. Käytännössä tämä tehtävä nähtiin siten, että vastuuryhmäläiset

voivat kutsua omista verkostoistaan uusia ihmisiä mukaan, kuunnella toiveita ja nähdä yhteistyön mahdollisuuksia.

Viidentenä tehtävänä nousi esiin viestinvälittämisen tehtävä. Viestintä ja vuorovaikutus tuli esiin jokaisessa haastattelussa. Vastuuryhmän keskeisenä tehtävänä pidetään viestin välittämistä tavallisten seurakuntalaisten, kaupunkilaisten ja seurakunnan työntekijöiden välillä. Seurakunnan työntekijöiden ja alueen asukkaiden välillä nähtiin jonkinlainen kuilu, jonka ylittämisessä vastuuryhmäläiset voivat auttaa. Vastuuryhmän jäsenet toivovat, että he voivat tuoda ruohonjuuritason viestiä seurakunnan työntekijöille.

Tärkeä kunniatehtävä olla tässä (ryhmässä) ja jollain lailla voisi olla ihana, kun voisi olla seurakuntalaisille semmoisina korvina. Eli jos jollakin olisi jotakin toivetta tai mielipidettä taikka idea tai jotain semmoista, että niitä voisi sitten valittaa siihen ja yrittää tuoda sinne (työntekijöille). (Vr 51)

Vastuuryhmäläiset havainnoivat yhteiskunnallisten muutosten tuomia tarpeita ja voivat tuoda seurakunnan työntekijöille viestiä siitä, mitä huomaavat. Tähän tehtävään liittyy diakoninen auttaminen ja vastauksissa nousi huoli heikommassa asemassa olevista ihmisistä. Seurakunta voi auttaa nopeasti ihmisiä, jotka ovat avun tarpeessa. Myös vuorovaikutuksen kaksisuuntaisuus tunnistettiin. Vastuuryhmäläiset voivat omassa arjessaan viestiä siitä hyvästä työstä, jota seurakunnassa tehdään.

Aineistosta löytyi kriittisiä huomioita koskien vastuuryhmän nimeä ja tehtävää. Joissain vastauksissa nimi vastuuryhmä koettiin negatiiviseksi, sillä nimi ei kuvaa tehtävää. Usein nostettiin esiin kysymys siitä, että mistä vastuuryhmä kantaa vastuuta? Nimeä pidettiin lopulta kuitenkin vain semanttisena ongelmana, mutta isompana ongelmana pidettiin tehtävän epämääräisyyttä.

Mikä vastuu? Mikä ihmeen vastuu?
 Tehdään itseään suurempaa tästä ryhmästä.
 Eihän tällaisella vastuuryhmällä ole vastuuta mistään. (Vr 7)

Haastatteluissa sivuttiin kautta linja vastuuryhmän tehtävän epämääräisyyttä. Se kuinka suurena ongelmana epäselvää tehtävää pidettiin, vaihteli ryhmittäin. Osassa väljä tehtävä nähtiin mahdollisuutena ja toisissa kaivattiin selkeämmin määriteltyä tehtävää. Se kuinka ryhmä oli alkanut toimimaan, riippui paljon vastuupapista. Vastuuryhmien toiminnassa näkyi organisaatiouudistusta edeltänyt toimintakulttuuri, joka oli lähikirkoilla jatkunut saman tapaisena. Suurin osa vastuuryhmäläisistä on tehtävänsä sitoutuneita, mutta osa vielä katsoo, miten vastuuryhmän tehtävä kehittyi ja onko omassa elämässä mahdollista antaa aikaa ryhmälle. Vastuuryhmissä on tahtoa toimia vapaaehtoisina ja rakentaa yhteisöllisyyttä omalla lähikirkolla. Kuitenkin haastatteluissa kuului huoli siitä, että olemassa olevat vapaaehtoiset väsyvät ja kuormittuvat, jos tekijöitä ei löydy enemmän. Hallintosäännön ja vastuupappien esittelemä tehtävä on osassa ryhmiä vielä epäselvä ja se vaikuttaa ryhmän toimintaan. Kritiikkiä sai myös Jyväskylän seurakunnan suuri organisaatorakenne.

6.4 Vastuuryhmien tulevaisuus

Vastuuryhmien tulevaisuudesta keskusteltaessa kaikissa haastatteluissa nousi esiin seurakuntien vähenevät resurssit. Henkilöstöressurssien vähetessä nähtiin, että tulevaisuudessa tarvitaan yhä enemmän vapaaehtoisia toimimaan seurakunnassa, jotta tapahtumia ja tilaisuuksia pystytään järjestämään.

Lähdettäisiin vahvistamaan sillä lailla vapaaehtoisuuskoulutusta ja niiden tehtävien hakemista ja kenties kyselyjä siihen, että minkälaisia asioita haluaisit lähteä tekemään ja voitaisiin viedä se oikeasti paikallisille asukkailla. Vaikka ystäväpalvelu tai lenkkikaveri. (Vr 52)

Jokaisessa haastattelussa tulevaisuutta pohdittiin sen kautta, että seurakunnassa tullaan tarvitsemaan lisää vapaaehtoisia, jotta toimintaa tulee olemaan. Toisaalta haastatteluissa tuotiin esiin, että seurakunnassa on aina toiminut vapaaehtoisia, vaikka viime vuosikymmenet Suomen evankelisluterilainen kirkko on ollut voimakkaasti työntekijävetoinen.

Vapaaehtoisuus on tietysti asia, mikä on tulevaisuudessa tärkeätä ja on varmasti niin, ettei kirkolla ole varaa pitää semmoista määrää työntekijöitä kuin tällä hetkellä, mutta eihän siinä ole mitään uutta. Seurakunnat on toiminut vuosisadat pitkälti vapaaehtois pohjalta ja maailmalla on valtavasti seurakuntia, joissa on vain yksi palkattu työntekijä. (Vp 7)

Paluu vapaaehtoisten lisääntymisen ja työntekijöiden vähenemiseen nähtiin ikään kuin paluuna siihen mitä on ollut tai mitä muissa kirkoissa on. Vastuuryhmän merkityksen nähtiin korostuvan ja sen löytävän luonnollisen paikkansa seurakunnan työssä.

Suurena vahvuutena haastatteluissa pidettiin seurakuntaa yhteisönä. Seurakunnassa tehtävää työtä ja seurakunnan olemusta pidettiin tärkeänä. Seurakunta koettiin arvokkaaksi yhteisöksi, jolla on merkitystä ihmisille. Haastateltavat toivoivat, että yhä useampi löytäisi seurakuntaan saaden sieltä yhteisön ja merkitystä elämänsä. Tämän toteutumiseksi haastatteluissa nousi esiin vastuuryhmäläisten tehtävä kutsujana ja sitouttajana. Jyväskylän seurakunta on organisaatorakenteeltaan suuri, joten haastateltavat nostivat esiin pienet solut ja lähikirkkojen yhteisöt yhteisöllisyyden toteutumisen paikkoina.

Sellainen yhteisöön kiinnittyminen pienellä panoksella enemmän ja löytää ehkä just niitä ihmisiä. Tulevaisuudessa korostuu kysymys, että miten saataisiin monet sitoutumaan. (Vr 16)

Tulevaisuutta hahmotellessa seurakunnan toiminnan avoimuus ja saavutettavuus nousi esiin keskeisinä teemoina. Seurakunnan toimintaan toivottaisiin eri ikäisiä ja taustaltaan erilaisia ihmisiä. Erityisesti nuoria ja nuoria aikuisia toivottiin lisää mukaan vastuuryhmiin ja toimintaan.

Seurakuntalaisten ikärakenne on sellainen, että pitäisi saada sitä nuorta porukkaa sinne, että tämmöiset lapsiperheet, nuoret aikuiset, ne puuttuvat. (Vr 18)

Myös lasten kuuleminen nostettiin tärkeänä esiin. Kouluikäisillä on Jyväskylän seurakunnassa oma epävirallinen vaikuttajaryhmä ja esiin nousi ehdotus, että kouluikäisten vaikuttajaryhmää voitaisiin kuulla osana vastuuryhmien toimintaa.

Huolena nähtiin, että vastuuryhmät ja seurakunnan toiminta olisivat vain sisäpiirin juttu, joissa ei toteutuisi uusien ihmisten kutsuminen ja vieraanvaraisuus.

Tulevaisuuden kannalta tärkeänä pidettiin myös toiminnan strategian mukaista suunnittelua ja organisaation mukaan toimimista. Haastatteluissa toivottiin tiiviimpää yhteistyötä vastuuryhmäläisten ja työntekijöiden välillä. Vastuuryhmät ovat vielä liikaa vain vastuupapin työparina.

Kaikkien työntekijöiden kanssa semmoinen yhteispeli voisi olla vahvempaa ja säännöllisempää. (Vr 47)

Täällä on tärkeää se vapaaehtoistyön kehittäminen, ei vain tehdä itse vapaaehtoistyötä. (Vr 31)

Vastuuryhmäläiset haluavat olla vaikuttamassa enemmän siihen, mikä on seurakunnan toiminnan sisältö ja merkitys. Joissain ryhmissä oli paljon keskusteltu ja toisissa taas kaivattiin lisää pysähtymistä ja yhteistä suunnan etsimistä keskustelleen.

Kasvaako merkitys tulevaisuudessa? Ehkä enemmän siihen suuntaan, että ihan mietitään näitä toimintoja ja tapahtumia. Voisi pysähtyä miettimään pintaa syvemmältä, mitä odotetaan? Mitä toivotaan? Mikä on sisältö. Enemmän voisi olla keskustelua. (Vr 23)

Keskustelun käymisessä, sisältöjen pohtimisessa, strategisessa toiminnan suunnittelussa vastuupappi on keskeisessä osassa. Vastuupappi voi johtaa lähikirkon toiminnan suunnittelua yhteistyössä työntekijöiden ja vastuuryhmän.

Seuraavassa kuvassa havainnollistetaan vastuuryhmien erilaisia tehtäviä tulevaisuudessa.

7 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyössäni noudatin tutkimuksen eettisiä periaatteita koko opinnäytetyöprosessin ajan. Tähän hyvään tutkimuseetiikkaan kuului eettisten kysymysten pohtiminen aina aiheenvalinnasta tutkimuksen loppuun saakka. Opinnäytetyön tekijänä minun on ollut tärkeää avoimesti ja ennakkoluulottomasti käsitellä ja reflektoida tutkimukseeni liittyviä eettisiä kysymyksiä. (Vuori, 2024). Tutkimukseeni kuului monia yksilöitä, joten näin noudatin ihmistieteiden eettisiä ohjeista. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. (TENK, 2/2023, s.12.) Nämä periaatteet ohjasivat myös minun opinnäytetyötäni. Työelämäkumppanina opinnäytetyössäni toimii Jyväskylän seurakunta. Tein työn alusta asti yhteistyötä työelämäkumppanin kanssa. Hain tutkimukselle tutkimuslupaa elokuussa 2024 ja Jyväskylän seurakunnan kirkkoherra Arto Viitala myönsi luvan elokuussa 2024. Tutkimuslupahakemuksessa kerroin avoimesti tutkimuksen tarkoituksesta, valitusta aineistonkeruumenetelmästä, henkilötietojen ja kerätyn aineiston säilyttämisestä.

Toimin Jyväskylän seurakunnan pappina ja näin oma suhteeni Jyväskylän seurakuntaan sen työntekijänä on läheinen ja se voi myös vaikuttaa siihen, kuinka olen suhtautunut aiheeseen ja siitä koskeviin asioihin. Myös jotkut haastateltavista ovat minulle tuttuja henkilöitä. Kirkko on edelleen hierarkkinen yhteisö, jossa pappi on erityisessä asemassa. Tutkimustilanteessa esittäydyin opiskelijana ja pyrin pysymään siinä roolissa, vaikka osallistujat saattoivat viitata tehtävääni seurakunnan pappina. Tämä kaksoisrooli ja se, että tunsin osan haastateltavasti, vaikutti osaltaan haastattelutilanteisiin. Oman arvioni mukaan vaikutus oli kahtalainen. Toisaalta tuttuus vapautti keskustelua ja toisessa kohdin läsnäolon piti keskustelun suppeana. Omasta roolistani huolimatta, olen pyrkinyt suhtautumaan työni aiheeseen neutraalisti ja haastattelutilanteisiin tasapuolisesti ja ammattimaisesti.

Opinnäytetyöni tutkimus koski seurakunnan vastuuryhmien ja toiminnan kehittämistä, eli se koski ihmisten uskonnollisuutta, joka puolestaan kuuluu henkilöiden uskonnonvapauden piiriin. Siksi tutkimuksessani oli erityisen tärkeää kunnioittaa henkilöiden uskonnonvapautta. (TENK, 3/2019, s. 7.) Koska haastattelut

koskevat henkilöiden uskonnonvapautta ja siinä kysytään heidän suhdettaan seurakuntaan, mielestäni henkilöiden nimiä ei ole ollut tarpeellista kertoa opinäytetyössä, vaan olen käsitellyt haastatteluaineistoa anonymisti. Tosin seurakunnan vastuuryhmien jäsenet ovat julkisia ja tiedon löytää halutessaan seurakunnan päätöksentekojärjestelmästä. Olen kuitenkin häivyttänyt aineistosta mistä vastuuryhmästä, milloinkin on kysymys.

Koska fokusryhmähaastettujen sisältö liittyy uskonnonvapauteen, oli hyvin tärkeää, että huolehdin etukäteen, että haastateltavat saivat riittävästi tietoa haastattelutilanteesta ja sen sisällöstä sekä tutkitun tiedon käyttämisestä. Minun tuli koko ajan varmistaa, että jokainen haastateltava osallistuu ryhmähaastatteluun vapaaehtoisesti ja mahdollistaa myös haastattelutilanteen keskeyttäminen tai siitä poistuminen. (TENK, 3/2019, s. 8-9.) Käytännössä tämä tarkoitti, että lähten joko itse tai vastuuryhmää johtavan vastuupapin välityksellä informaation tulevasta haastattelusta, jossa kerron kuinka ryhmähaastattelu toteutetaan, mitä aineistoa kerään ja mihin tutkimustuloksia käytetään.

Keräsin myös haastatteluun osallistuvilta suostumuslomakkeen. (LIITE 5) Suostumuslomakkeessa noudatettiin seuraavia periaatteita, jotta suostumuksen edellytykset täyttyvät. Suostumuksen tulee olla yksilöity, tietoinen, aidosti vapaaehtoinen ja yksiselitteinen tahdonilmaisuu (Tietosuojaja, Rekisteröidyn suostumus.) Tekstinä välitetyn informaation lisäksi kerroin suusanallisesti ennen fokusryhmähaastattelun aloittamista samat asiat ja varmistan, että haastattelusta voi myös halutessaan poistua. Tieteellisessä tutkimuksessa tulee noudattaa hyvää tietosuojaa joka vaiheessa. Tieteellisen tutkimuksen tietosuojapolku ohjaa tutkimuksen tekemistä. (Tietosuojaja, Tieteellinen tutkimus.) Tutkittavien henkilötietojen säilyttämisessä noudatin tietosuojalainsäädäntöä ja säilytän tietoja vain sen aikaa kuin se tutkimuksen kannalta on olennaista. Tutkittavien tiedoista tein tarvittavan tietosuojaselosteen. (Kuula-Luumi, 2021.)

Vaikka minulla itselläni on näkemyksiä seurakunnan vastuuryhmän kehittämisestä, niin tutkijana pyrin neutraaliuuteen ja suhtauduin kaikkeen saatuun tietoon arvokkaana. Tutkijana tarkastelin tutkimustuloksia kriittisesti ja pyrin jatkuvasti huolellisuuteen ja rehellisyyteen tutkimuksen kaikissa vaiheissa. (Vuori, 2024.)

Kun kyseessä on hengellinen yhteisö, jonka toimintaa kehitetään, niin yksioilla voi olla erilaisia hengellisiä näkemyksiä siitä minkälaista tulevaisuuden tulisi olla. Tutkittavien näkemykset voivat olla ristiriidassa myös oman hengellisen näkemykseni kanssa, mutta tutkijana minun tulee pyrkiä suhtautumaan erilaisiin näkemyksiin avoimesti.

Yhden ryhmän haastattelun tallentaminen Teams- sovelluksen avulla epäonnistui, mutta haastattelun jälkeen tein muistiinpanot keskeisimmistä keskustelun teemoista.

Tutkimuksessani olen pyrkinyt noudattamaan hyvän tieteellisen käytännön tapoja. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu muun muassa rehellisyys ja tarkkuus tutkimustyössä. Eettisesti kestävien tiedonhankinta- tutkimus- ja arviointimenetelmien noudattaminen. Muiden tutkijoiden työn ja saavutusten huomioiminen asianmukaisella tavalla (Sarajärvi & Tuomi , 2018, s. 174.)

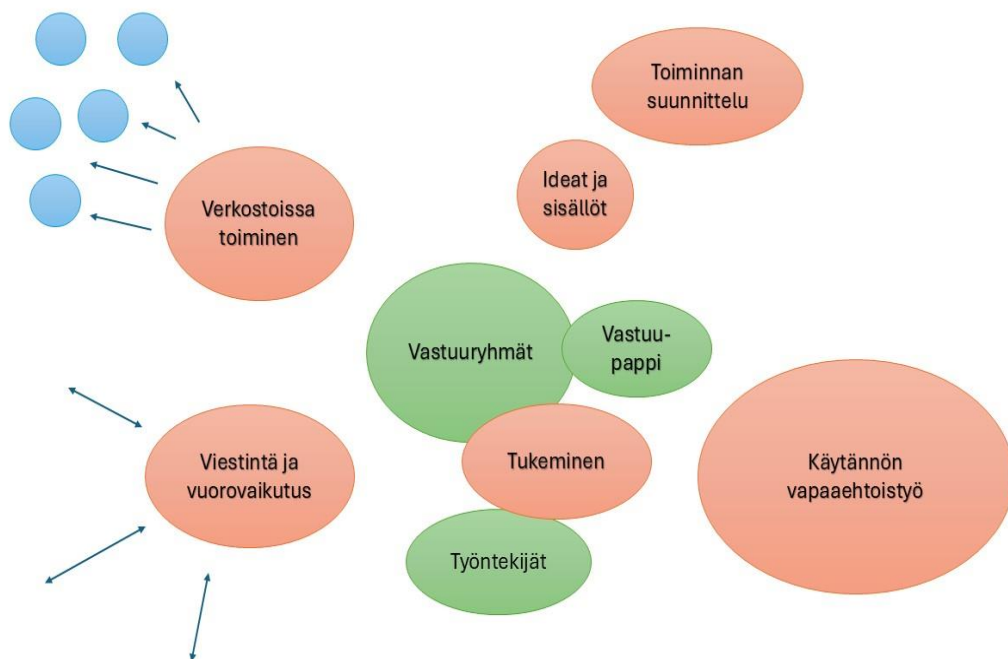
Laadullisen tutkimuksen luotettavuudesta puhuttaessa keskiöön nousee kysymys totuudesta ja objektiivisuudesta. Näistä puhuttaessa myös käsitys totuudesta vaikuttaa siihen, kuinka luotettavuuskysymykseen suhtaudutaan. Konsensusteoria ja pragmaattinen totuusteoria pitävät laadullista tutkimusta totena. Ensimmäinen merkitsee, että ihmiset luovat yhteisymmärryksessä totuuden ja jälkimmäinen taas liittyy tiedon käytännöllisiin seuraamuksiin. Kun tarkastellaan laadulliseen tutkimukseen objektiivisuutta, niin toisistaan täytyy erottaa havaintojen luotettavuus ja niiden puolueettomuus. Puolueettomuus merkitsee sitä, pyrkiikö tutkija ymmärtämään ja kuulemaan tiedonantajia vai siivilöikö tutkija saadun tiedon omien havaintojensa läpi. Laadullisessa tutkimuksessa hyväksytään, että lopulta suodattumista tapahtuu väistämättä. Tutkijan oma ikä, sukupuoli, uskonto, sosiaalinen asema ja niin edelleen vaikuttavat tutkimustulosten arviointiin. (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s. 183.) Olen pyrkinyt olemaan neutraali käsitellessäni tutkimusta tehdessäni, mutta oma kuten edellä todetaan olen suodattanut tuloksia oman elämänkokemukseni läpi kuten laadullisessa tutkimuksessa tapahtuu. Arvioin, että opinnäytetyöni eettisyyden ja luotettavuuden erityispiirteet ovat liittyneet juuri uskonnonvapauden ja uskonnon teemoihin. Koko opinnäytetyöprosessin ajan minun on ollut syytä tarkastella omaa asemaani tutkijana ja saman

aikaisesti Jyväskylän seurakunnan pappina. Myös asemani Jyväskylän seurakunnan työntekijänä voi vaikuttaa omiin asenteisiini, joten niiden suhteen olen ollut tarkkaavainen ja kriittinen.

8 POHDINTA

8.1 Tulosten tarkastelu

Tutkimukseni tavoite oli kerätä aineistoa Jyväskylän seurakunnan vastuuryhmien roolin ja tehtävien selkeyttämiseen. Etsin vastauksia kysymyksiin, mikä on seurakunnan merkitys vastuuryhmille, miten vastuuryhmät näkevät oman tehtävänsä ja roolinsa sekä minkälaisena vastuuryhmien tulevaisuus nähdään? Tutkimuksessa löytyi vastuuryhmien viisi tehtävää, jotka ovat havainnollistettu alla olevassa kuvassa.

Aineistossa tuli hyvin ilmi, että seurakunta on vastuuryhmäläisille merkityksellinen yhteisö ja he ovat sitoutuneita tehtäväänsä. Tuloksissa ilmeni, että seurakunta on sekä sosiaalinen yhteisö, että hengellinen yhteisö, jossa koetaan yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Seurakunnan merkitys haastatetuille liittyy Allardtin hyvinvointiulottuvuuksiin loving ja being. (Gretschel, 2012, 17-18.) Seurakunnassa haastateltavien ihmissuhteisiin liittyvät sosiaaliset tarpeet täyttyvät. Seurakunnassa koetaan yhteyttä ja ystävyyttä toisiin ihmisiin. Seurakunnan erilaiset vapaaehtoistehtävät antavat sisällöllistä merkitystä elämään. Toimiminen seurakunnassa oli haastatelluille merkityksellistä.

Vastaajat kokivat seurakunnassa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta, jossa jaetaan yhteinen arvomaailma. Jaettu arvomaailma yhdistää yksilöitä ja luo yhteen kuulumuutta. Osallisuudessa ihmiset voivat käyttää lahjojaan ja taitojaan yhteisössä. (Thitz, 2013, s. 36.) Aineistossa tämän kaltainen osallisuus tuli hyvin näkyviin.

Seurakunta yhteisönä on vastuuryhmäläisille useimmiten myös hengellinen yhteisö, jossa ollaan Kristuksen ruumin jäsenenä toimimassa Kristuksen käsinä maailmassa. (Huomo, 2018, s. 79.) Hengellinen ulottuvuus ja seurakunnan edustamat kristilliset arvot ovat arvomaailma, joka yhdistää vastuuryhmäläisiä. Hengellinen ulottuvuus tuo merkitystä yhteisöön kuulumiselle ja toimimiselle seurakunnalle. Yeungin tutkimuksen tulos, että uskonnollinen tausta vaikuttaa vapaaehtoisten motiiveihin näkyi myös minun tuloksissani. (Yeung 2002, s. 41–42.). Vastuuryhmäläiset haluavat toimia nimenomaan seurakunnassa ja osana seurakunta yhteisöä Vastuuryhmien sitoutuminen ja halu vapaaehtoisuuteen nousee seurakunnan merkityksestä. Vastuuryhmät haluavat jakaa niitä hyviä asioita eteenpäin, joita itse ovat saaneet ja kokevat omassa seurakuntayhteisössään. Tässä näkyi Yeungin tutkimuksen tulos, että seurakunnassa vapaaehtoiset kokevat saavansa itse silloin kun antavat omia lahjojaan ja aikaansa vapaaehtoistyöhön. Saamisen ja antamisen kokemukset limittyvät yhteen. (Yeung 2002, s. 41–42.) Seurakunnan yhteisöllisyyden rajoja tullaan kuitenkin tulevaisuudessa haastamaan yhä lisää, sillä seurakunnassa voi toimia aktiivisesti kirkkoon kuulumattomia tai kastamattomia, jotka ovat osa yhteisöä. Vastuuryhmät ovat yhteisönä virtaavia, joten seurakuntalaisuuden voi vastuuryhmissä mielestäni ymmärtää laajasti.

Vastauksissa näkyi myös Kirkon tulevaisuusselonteon neljä arvo-orientaatiota. Vastuuryhmäläisillä on myös erilaiset motiivit ja kiinnostuksen kohteet lähikirkolla. Tuloksissa seurakunnan merkitys ryhmäläisille jaettiin neljään ryhmään. Yhteisölliseen merkitykseen, hengelliseen merkitykseen ja itsensä kehittämiseen sekä arvoyhteisöön. Näissä ryhmissä on nähtävissä myös kirkon tulevaisuusselonteon neljää arvo-orientaatiota yhteiskunta-, julistus-, yhteisö- ja dialogiorientaatioiksi. (Ketola, 2024, s.105-106.). Hengellinen merkitys korosti julistusorientaatiota, jossa on tärkeintä jakaa sakramenteja ja opettaa evankeliumia. Yhteiskunta- ja dialogiorientaatio näkyi vastauksissa, jossa seurakunnan merkitys oli arvoyhteisö ja yhteiskunnallinen vaikuttaja. Näissä vastauksissa seurakunta nähtiin merkittävänä yhteiskunnallisena toimijana ja arvokeskustelijana. Yhteisöorientaatio näkyi ryhmäläisille seurakunnan merkityksessä yhteisönä ja oli merkittävä tekijä vastuuryhmäläisille. Itsensä kehittämisen merkitys liittyy eri arvo-orientaatioihin riippuen siitä, onko kysymys uusien taitojen oppimisesta vai hengellisestä kasvusta.

8.2 Tuloksiin perustuvat kehittämissuositukset Jyväskylän seurakunnassa

Tutkimuksen aikana ilmeni, että Jyväskylän seurakunnan vastuuryhmät ovat erilaisia ja toimintatapoja on monenlaisia. Vastuuryhmien erilaisuus liittyy lähikirkkojen aiempaan toimintakulttuuriin ja esimerkiksi maaseudulle yhteisöllisyys on toisenlaista kuin kaupungissa. Moni vastuuryhmä toimii käytännössä seurakunnan toiminnan, kuten tapahtumien ja erilaisten jumalanpalvelusten, toteuttajana. Joistain ryhmistä on muodostunut itsessään omia tiiviitä yhteisöjään. Toiset ryhmistä ovat keskittyneet toiminnan suunnitteluun ja vastuupapin tukemiseen keskustellen. Ryhmien erilaiseen toimintatapaan vaikuttaa rakenneuudistusta aikaisempi alueellinen toimintakulttuuri sekä vastuupapin pysyvyys. Joissain ryhmissä vastuupappi on vaihtunut useasti ja se on vaikuttanut ryhmän toimintaan. Ryhmä ei voi olla liian riippuvainen vastuupapin henkilöstä, vaan ryhmän yhteyttä toisiinsa, seurakuntaan ja työntekijöihin tulee tämän vuoksi vahvistaa.

Vastuuryhmien tehtävissä oli nähtävissä Salmisen neljän erilaisen vapaaehtoistyypin rooleista kolme eli auttaja ja kohtaaja, uuden toiminnan kehittäjä ja erikoisosaaja. (Salminen, 2019, s. 162-163.) Vastuuryhmissä on seurakunnan kantavia voimia, jotka uutterasti tekevät vapaaehtoistyötä järjestäen yhteisöruokailuja, avustaen jumalanpalveluksissa, vetäen pienryhmiä ja kantaen vastuuta monista merkittävistä ja tärkeistä tehtävistä. Nämä ahkerat vapaaehtoiset ovat auttajia ja kohtaajia, jotka haluavat toteuttaa lähimmäisenrakkautta arjessa monin eri tavoin. Vastuuryhmissä on paljon halua uudistaa ja kehittää toimintaa. Aineistoissa nousi esille halu myös kokeilla uutta ja luoda uusia toimintatapoja toimintamalleja. Tämä into olisi tärkeää käyttää lähikirkoilla ja luoda tilaa uuden kokeilemiselle. Vastuuryhmissä on myös paljon erikoisosaamista, joka on monin tavoin vielä käyttämättä. Vastuuryhmät oli koottu kautta linjan erilaisista ihmisistä, joilla on monenlaista tietotaitoa ja laajat verkostot. Erikoisosaamista löytyy paljon, mutta vastuupappien pitää osata hyödyntää ja käyttää sitä oikealla tavalla.

Tutkimukseni perusteella arvioin, että vastuuryhmillä on oma paikkansa Jyväskylän seurakunnan tulevaisuudessa. Seurakunnan suuri koko ja alueellinen moninaisuus edellyttää lähikirkkoalueille oman alueen väestön, toimintaympäristön ja sen tarpeet tuntevaa aktiivista seurakuntalaisten ryhmää. Vastuuryhmiä olisi hyvä kehittää avoimemmiksi ja joustavammiksi. Vastuuryhmäläiset ovat seurakuntaan sitoutuneita. Ryhmiä tulisi kehittää moninaisemmiksi etsien mukaan eri ikäisiä ja eri taustaisia seurakuntalaisia. Vastuuryhmät voisivat tehdä joustavasti yhteistyötä myös muiden kuin ryhmän varsinaiset jäsenten kanssa, kuullen esimerkiksi lapsia, nuoria tai nuoria aikuisia. Ryhmään sitoutumiseen voi monella olla liian suuri kynnys, joten yhteistyötä voi kehittää myös pistemäisillä erilaisten seurakuntalaisten tapaamisella ja yhteisellä keskustelulla. Tanskan kirkon vapaaehtoistyön tutkimuksessa esiin tullut jännite yhteisöön kuulumisessa ja yhtä aikaa yksilön itsenäisyydestä näkyy myös Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. (Graakjær ja Skræddergaard, 2022, s. 146-147.) Ihmisillä voi olla halu kuulla yhteisöön, mutta jatkuva sitoutuminen on vaikeaa, joten vastuuryhmien toiminnassa on myös hyvä kiinnittää huomiota projektiluontoiseen toimintaan.

Vastuuryhmän jäsenet voivat toimia vastuuryhmässä monin tavoin ja ryhmä voi muodostua erilaisista rooleista ja tehtävistä käsin. Näen, että tulevaisuudessa

vastuuryhmä tehtävät rakentuvat toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen, vapaaehtoistyön toteuttamiseen ja kehittämiseen, verkostoissa toimimiseen ja viestintään sekä vastuupapin ja työyhteisön tukemiseen. Vastuuryhmät olisi hyvä ottaa mukaan lähikirkkoalueen toiminnan suunnitteluun yhdessä työntekijöiden kanssa. Vastuupappi kantaa vastuun oman lähikirkkoalueensa toiminnasta, joten hänen johdollaan yhteisen suunnittelun kulttuuria on hyvä kehittää. Joillain alueilla yhteisen toiminnan suunnittelua on jo aloitettu. Toiminnan suunnittelussa täytyy myös pohtia vastuuryhmien, työntekijöiden ja luottamushenkilöiden erilaista roolia sovittaen kaikki yhteen siten, että jokaisella ryhmällä on paikkansa suunnittelussa.

Vastuuryhmäläisillä on halua ja tahtoa rakentaa seurakuntaa. Jokaisessa vastuuryhmässä haastatteluissa nousi tavalla tai toisella esiin jumalanpalveluksen tärkeys seurakunnassa. Seurakunta ymmärrettiin jumalanpalvelusyhteisöksi, josta nousee lähimmäisenrakkaus, diakonia, lähetystyö ja kasvatusta arjessa. Vastuuryhmissä on paljon ihmisiä, jotka haluavat olla myös osa jumalanpalveluselämää toimijoina ja toteuttajina. Haastatteluissa nousi myös esiin ajatus pienistä soluista tai jumalanpalvelusyhteisöistä eri puolella Jyväskylän seurakuntaa. Jumalanpalveluselämän näkökulma täytyy pitää vastuuryhmien tehtäviä kehittäessä esillä. Suuressa seurakunnassa myös jumalanpalvelusyhteisöjen paikkaa on hyvä pohtia.

Vapaaehtoistyön kehittäminen on hallintosäännön mukaan yksi vastuuryhmän tehtävä. Tässä ongelmaksi muodostuu uusien vapaaehtoisten löytäminen ja sitouttaminen. Hjortin ja Skræddergaardin Tanskan kirkon keskeiset huomiot sopivat myös Jyväskylän seurakuntaan. Vapaaehtoiset löytyvät parhaiten henkilökohtaisella kutsulla. Vapaaehtoiset haluavat käyttää omaa osaamistaan ja lahjojaan seurakunnassa. Tehtävien tulee olla sopivia ja oikean kokoisia vapaaehtoiselle. Vapaaehtoiset tarvitsevat työntekijöiden tukea. Vapaaehtoisia täytyy kouluttaa. (Graakjær ja Skræddergaard, 2022, s. 146-147.) Kun uusia vapaaehtoisia etsitään nämä asiat tulisi huomioida. Jyväskylän seurakunnan lähikirkkoalueilla vastuupapin tulisi yhdessä työntekijöiden kanssa määrätietoisesti etsiä, kouluttaa ja tukea uusia vapaaehtoistyöntekijöitä. On myös tärkeää tarjota vapaaehtoisille

sopivan kokoisia ja merkityksellisiä tehtäviä. Tämä vaatii vastuupapeilta ja työntekijöiltä ihmisen lukutaitoa.

Työntekijäkeskeisestä kulttuurin muuttaminen vaati muutosta sekä työntekijöissä että seurakuntalaisissa. Vastuupappeja tulee myös kouluttaa vapaaehtoistyön johtamiseen ja kehittämiseen. Vapaaehtoistyön kehittäminen tulisi mahdollistaa heidän työnkuvissaan. Myös yhteistyö vapaaehtoistyön kehittämisessä koko Jyväskylän seurakunnan alueella ja yhteisen seurakuntatyön kanssa on tärkeää. Vastuuryhmäläiset ovat sitoutuneita tekijöitä ja on tärkeää vaalia heidän hyvinvointiaan ja jaksamista. Vastuuryhmäläiset eivät saa tehtävästään palkkiota, joten seurakunnan on vastuupappien johdolla syytä muistaa osoittaa arvostusta ja kiitosta asianmukaisin tavoin.

Vastuuryhmät koostuvat luonnostaan erilaiset verkostot tuntevista ihmisistä. Yksi vastuuryhmän tehtävä on toimiminen verkostoissa. Vastuuryhmäläiset voivat tuoda ja viedä viestiä, tunnistaa yhteistyömahdollisuuksia, kutsua uusia ihmisiä mukaan sekä havainnoida ajankohtaisia asioita omalla lähikirkkoalueellaan. Suora ja nopea yhteys seurakuntalaisten ja seurakunnan työntekijöiden välillä voi auttaa reagoimaan nopeasti ihmisten tarpeisiin. Tämä nousi aineistossa yhdeksi vastuuryhmän keskeiseksi tehtäväksi. Tämä haastaa suuressa seurakunnassa vastuupappeja johtamaan lähikirkkoalueiden työtä joustavasti ja ketterästi, jotta paikallisiin tarpeisiin pystytään vastaamaan jouhevasti.

Vastuupappi johtaa vastuuryhmää tuntien oman lähikirkkoalueensa ja tietäen minkälaista tukea toivoo vastuuryhmältä. Vastuupappi on keskeinen työntekijä, jotta vastuuryhmä toimii. Tukeminen voi olla monenlaista, yhteisestä keskustelusta ja ideoinnista aina rukoukseen asti. Pidän kuitenkin tärkeänä, ettei vastuuryhmä jää pelkästään vastuupapin työtoveriksi, vaan myös muu työyhteisö tutustuu ryhmään. Tämä luo jatkuvuutta vastuuryhmän toiminnalle, vaikka vastuupappi vaihtuisi.

Tutkimuksessani nousi kritiikkiä vastuuryhmän liian avointa ja epämääräisiä tehtävää koskien. Toisaalta väljä tehtävä antaa ryhmille mahdollisuuden toimia eri tavoin kullekin lähikirkkoalueelle sopivalla tavalla. Ryhmän tehtävän

kirkastumiseksi vastuupappien täytyy määritellä oman lähikirkkoalueensa vastuuryhmän tehtävät yhteistyössä ryhmän ja työntekijöiden kanssa. Vastuuryhmät tarvitsevat myös lisää mahdollisuuksia keskustella kokoseurakunnallisesti eri vastuuryhmien kesken vaihtaen ajatuksia ja ideoita esimerkiksi yhteisissä kehittämissäpäivissä. Uskon, että vastuuryhmät löytävät omat, erilaiset tapansa toimia rakentaen omaa lähikirkkoaluettaan ja samalla koko Jyväskylän seurakuntaa.

8.3 Oman prosessin kriittinen tarkastelu ja ammatillinen kehittyminen

Tutkimukseni aineisto rakentui fokusryhmähaastatteluista, joihin osallistuneet vastuuryhmäläiset olivat pääsääntöisesti tehtävänsä sitoutuneita ja aktiivisia seurakunnan toimijoita. Jälkikäteen olen pohtinut, oliko haastatteluista pois jääneiden joukossa heitä, jotka suhtautuvat kriittisemmin vastuuryhmien toimintaan tai joiden sitoutuminen ryhmään on heikompaa. Tällöin näkökulmat eivät välttämättä kata vastuuryhmäläisten ajatuksia riittävän laajasti ja aineistossa korostuvat myönteiset ja rakentavat näkemykset. Tämä voi osaltaan vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin ja tulkintoihin.

Haastatteluissa nousi voimakkaasti esiin vastuuryhmien tehtävän epäselvyys. Koen, että tätä ilmiötä olisin voinut lähestyä vielä paremmin tarkentamalla kysymyksenasettelua erityisesti tulevaisuuden suhteen. Aineistossa näkyi, että vastuuryhmien oli vaikea hahmottaa tulevaisuuden rooliaan. Aineiston määrä kasvoi yllättävän suureksi, mikä oli minulle tutkijana haaste. Haastatteluissa käytiin paljon keskustelua, joka ei suoranaisesti liittynyt tutkimuskysymyksiin, ja tämän laajan materiaalin rajaaminen olennaiseen vaati paljon työtä. Jos aloittaisin tutkimuksen uudelleen, rajaisin haastattelurunkoa toisin. Aineistosta olisi ollut mahdollista eritellä erilaisten lähikirkkoalueiden eroja ja yhteneväisyyksiä tai kuinka vastuuryhmäläisten suhde seurakuntaan ja heidän arvo-orientaationsa vaikuttivat siihen, mitä he toivovat vastuuryhmän tehtävältä. Nämä asiat olisivat olleet kiinnostavia, mutta minulla ei ollut tämän työn puitteissa mahdollisuutta tukia niitä. Kaikesta huolimatta koen, että tutkimus saavutti tavoitteensa ja tuotti merkityksellistä tietoa Jyväskylän seurakunnan vastuuryhmien rooleista, tehtävistä ja tulevaisuudesta.

Jyväskylän seurakunnan vastuuryhmät ovat olleet olemassa vasta hiukan yli kaksi vuotta. Jatkotutkimuksen kannalta olisi kiinnostavaa nähdä kuinka ryhmien toiminta jatkuu ja kehittyy esimerkiksi viiden vuoden kuluessa. Jatkotutkimuksen kysymyksiä olisivat löytävätkö vastuuryhmät paikkansa ja tapansa toimia vai jäävätkö ne vain nimellisiksi ja löyhiksi toimijoiksi seurakunnassa? Jyväskylän seurakunta on myös niin suuri, että jatkotutkimusta olisi mahdollista tehdä vertaillen eri tyyppisiä lähikirkkoalueita ja niiden vapaaehtoistyön toimintakulttuuria. Vertailevan tutkimuksen avulla seurakunnan lähikirkkoalueiden erilaiset profiilit ja toimintakulttuurit nousisivat esiin. Olisi kiinnostavaa saada tutkimusta Jyväskylän seurakunnan kaikkien vapaaehtoistyöntekijöiden motiiveista toimia seurakunnan vapaaehtoistyössä ja tietoa siitä, kuinka arvo-orientaatiot ja motiivit vaikuttavat vapaaehtoistyötehtävien valintaan. Tutkimuksessani vastuupapit olivat vain yhtenä ryhmänä osana ja yksi tutkimuksen aihe olisi myös vastuupappien rooli vapaaehtoistyön kehittämisessä ja vastuuryhmien johtamisessa. Jyväskylän seurakunta on monipuolinen seurakunta, jonka toiminnasta löytyy monenlaisia erilaisia vapaaehtoistyön tutkimuskohteita.

Julkaisen opinnäytetyötäni esittelevän videon Jyväskylän seurakunnan intrassa, jossa kaikki kiinnostuneet seurakunnan työntekijät voivat tutustua siihen. Jaan videon ja opinnäytetyöni johtavien viranhaltijoiden, vapaaehtoistyönkoordinaattorin, vastuupappien ja vastuuryhmien käyttöön. Syksyllä 2025 järjestetään kaikkien Jyväskylän seurakunnan vastuuryhmien yhteinen ilta, jossa käsitellään opinnäytetyöni tuloksia ja suunnitellaan vastuuryhmien tulevaisuutta opinnäytetyön pohjalta. Työskentely jatkuu eri lähikirkkoalueiden vastuuryhmissä, mutta kuitenkin yhteistyössä ja vuoropuhelussa toisten vastuuryhmien kanssa.

Itsearviointini myötä tunnistan kehittämiskohteita omassa tutkimusosaamisessani, mutta myös vahvistuneen ymmärryksen laadullisen tutkimuksen prosesseista ja seurakunnan vastuuryhmien tehtävästä. Opinnäytetyö on ollut minulle oppimisprosessi, jossa olen saanut paljon tietoa ja osaamista liittyen omaan työhöni Jyväskylän seurakunnan Kaupunginkirkon vastuupappina. Opinnäytetyöni antaa minulle valmiuksia kehittää Jyväskylän seurakunnan vastuuryhmien toimintaa yhdessä muiden työntekijöiden kanssa.

LÄHTEET

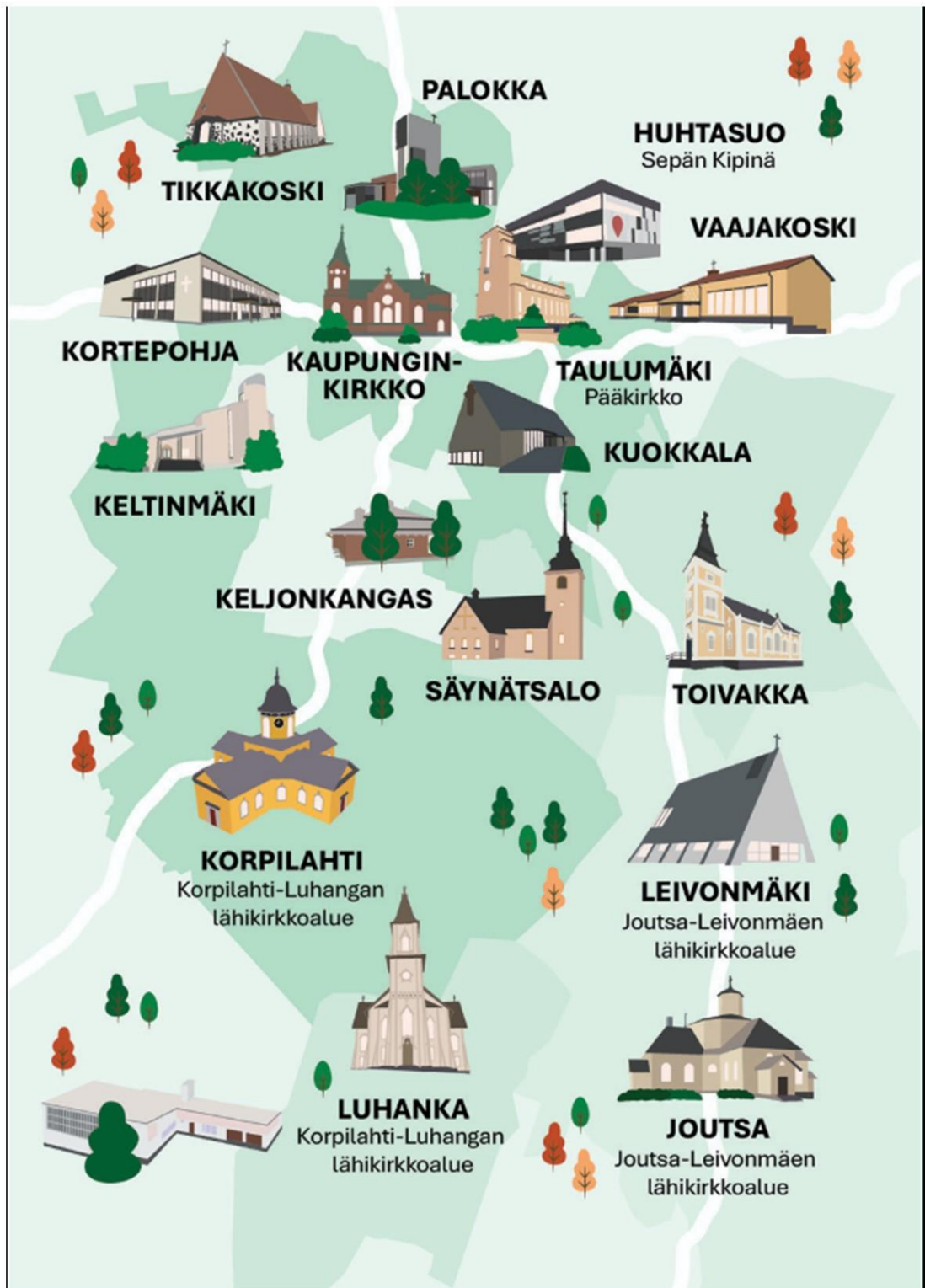
- Greenaway K. ja Mumian P. (2023) From Windhoek to Kraków 2017–2023. Luterilaisen maailmanliiton LWF julkaisuja. [2023A-Windhoek-Krakow_report-EN.pdf](#)
- Gretschel, A. Kiilakoski, T. Nivala E. (2012), Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi (s. 9-33.) Teoksessa *Demokratiaoppitunti* (Gretschel & Kiilakoski, toim.) Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura [Julkaisuja 118].
- Gronow, J. Noro, A. Töttö, P. (1997) Sosiologian klassikot. Gaudeamus.
- Grönlund, H. (2017) Nuoret vapaaehtoisina kirkossa ja yhteiskunnassa, julkaisussa Kokkonen, J. (toim.) *TEHDÄÄN IHMEITÄ! Osallisuus, vapaaehtoisuus, jäsenyys ja hengellisyys isostoiminnassa* (s.107–124). (Diak Työelämä 10). Diakonia-ammattikorkeakoulu <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-291-2>
- Jackelén, A. (2016) The Church in the Public Space, A Study Document of The Lutheran World Federation.
- Helle, L. Helstelä, K. Malkavaara, M. Pihlajamäki, V. Pohjonen, J. Puronaho, M-Selkälä, M. & Thitz, P. (2022) Seurakunnan toiminnan muutos ja alueelliset kehitystrendit – tutkimusraportti 2022. [Tutkimusraportti, kirkon julkaisuja].
- Hjort B. G. & Skræddergaard K. B. (2022) Fellowship as driving force: Volunteering in the Evangelical Lutheran Church in Denmark, julkaisussa *Studia theologica* 2022-07, 130-149.
- Huomo, V. (2018). Osallistumisesta osallisuuteen, yksittäisistä käytänteistä kohti osallisuuden kulttuuria (s.78–88). Teoksessa *Kirkon kasvatus vuonna 2030. Kristillisen uskon välittymisen haasteita ja mahdollisuuksia*. (Toim. Jarmo Kokkonen.) Kirkon tulevaisuusselonteko 2018.
- Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf

- Juuti, P. & Puusa, A. (2020). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus. Helsinki.
- Jyväskylän seurakunnan alueellisen seurakuntatyön rakennemuutos – Selvitystyöryhmän loppuraportti 7.5.2022. Jyväskylän seurakunta, hallintosääntö, 2024, <https://www.jyvaskylanseurakunta.fi/ohje-ja-johtosaannot/hallintosaanto>
- Jyväskylän seurakunnan hallintosääntö, [Hallintosääntö - Jyväskylän seurakunta](#), 21.4.2025.
- Jyväskylän seurakunnan infisivut, 21.4.2025. <https://www.jyvaskylanseurakunta.fi/>
- Jyväskylän seurakunnan strategia (2021) Lepoa Jumalassa – Lähellä ihmistä. [6b9d69c3-f41a-9805-2237-d94ad58862ae](#)
- Kalliokoski, T. (2020). Yhteisöllisyyden rajat yhteistoiminnan ja ihmisen perushyvien näkökulmasta [Väitöskirja, Helsingin yliopisto] Saatavilla 8.4.2025. [YHTEISÖLLISYYDEN RAJAT YHTEISTOIMINNAN JA IHMISEN PERUSHYVIEN NÄKÖKULMASTA](#)
- Kallinen, T. & Kinnunen, T. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/>>. [Viitattu 16.3.2024.]
- Kaira, T. (2019). ”Sitä kohti, mikä on edessä” *Strategia-ajattelun ominaispiirteet Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa* [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-5463-7>
- Ketola, K. (2024) Kirkolliset arvo-orientaatiot. Teoksessa H. Salomäki, K. Ketola, J. Komulainen, V-M Salminen & J. Sohlberg, Kirkko epävarmuuksien ajassa - Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2020–2023, Suomen ev.-lut. kirkon tutkimusjulkaisuja 147. [Kirkon julkaisut](#)
- [KJ 657/2023. Kirkkojärjestys. 11.11.2021/657v. 2023. https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20230657](#)
- [Kirkkolaki/2023 https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20230652#L2P1](#)
- Kuula-Luumi, A. (2021). Tutkimuslupa, suostumus ja informointi. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

- (<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimus-etiikka/tutkimuslupa-suostumus-informointi-ja-tietosuoja/>)
- Lahtiluoma, S. (2024). Esitys seurakuntajaon uudistamisesta eteläisen Keski-Suomen seurakunnissa. Selvitystyön loppuraportti. <https://www.la-puanhiippakunta.fi/uploads/2024/01/c2693ab8-seurakuntajaon-uudistamisen-selvittamisen-loppuraportti-310124.pdf>
- Malkavaara, M. (2022) Kirkko- ja seurakuntakäsitykset. Teoksessa M. Malkavaara, & P. Thitz (toim.), (2022). *Seurakunnan toiminnan muutos ja alueelliset kehitystrendit – tutkimusraportti 2022*. (s. 21-33). Suomen evankelis-luterilaisen kirkon julkaisuja. Kirkko ja toiminta 124. Helsinki: Kirkkohallitus. <https://julkaisut.evl.fi/catalog/Tutkimukset%20ja%20julkaisut/r/4311/viewmode=previewview>
- Mäntyranta, T. & Kaila, M. (2008). Fokusryhmähaastattelu laadullisen tutkimuksen menetelmänä lääketieteessä. Lääketieteellinen aikakausikirja Duodecim 124. 1507-1513.
- Suomen evankelis-luterilaisen kirkon katekismus, (1995). <https://katekismus.fi/>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. (2020.) *Ovet auki – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2026*. https://evl.fi/plus/wp-content/uploads/sites/3/2023/09/Ev.lut_.kirkko-strategia.pdf
- Pessi, A. & Seppänen, M. (2011). Yhteisöllisyys. Teoksessa Saari, J. (toim.) *Hyvinvointi; Suomalaisen yhteiskunnan perusta*. (s. 288-307.) Gaudeamus Helsinki University press.
- Raina, L. (2012). Uusi yhteisöllisyys. Juvenes print, Tampereen yliopistopaino.
- Salminen, V-M. (2019) Vapaaehtoisuuden roolit seurakuntien yhteisölähtöisissä kokeiluissa. Julkaisussa Malkavaara, M. & Valtonen, M. (toim.) *Uusi elämisen kulttuuri – muutos Tampereella*, Kirkon tutkimuskeskuksen verkkopublikaisuja. [31125013 Uusi elämisen kulttuuri taitto-tyo_KTKVJ61_sisus_19_06_03.pdf](https://www.kirkon tutkimuskeskus.fi/31125013_Uusi_elamisen_kulttuuri_taitto-tyo_KTKVJ61_sisus_19_06_03.pdf)
- TENK, (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittelemisen Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Thitz, P. (213) *”Seurakunta osallisuuden yhteisönä”* [Väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto] Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. A, Tutkimuksia 40. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-214-1>

- Tieteellinen tutkimus ja tietosuoja, <https://tietosuoja.fi/tieteellinen-tutkimus> [viitattu 8.4.2024.]
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uud.lait.) Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Valtonen, M. (2019). Yhteisölähtöiset kokeilut ja kirkon työntekijän ammatillisuus. Julkaisussa Malkavaara, M. & Valtonen, M. (toim.) *Uusi elämisen kulttuuri – muutos Tampereella*, Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja. [31125013 Uusi elämisen kulttuuri taitto-tyo KTKVJ61 sisus 19 06 03.pdf](#)
- Vuori, J. (2021) Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/>
- Yeung, A. B. 2004, The Octagon Model of Volunteer Motivation: Results of a Phenomenological Analysis, *International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 21-46. University of Helsinki.

LIITE 1. Lähikirkkoalueet kartalla

LIITE 2, Kutsukirje haastatteluun

Hei!

Opiskelen Diakonia-ammattikorkeakoulussa ylempää ammattikorkeakoulututkintoa ja teen opinnäytetyöni Jyväskylän seurakunnan vastuuryhmien kehittämisestä.

Vierailen jokaisessa seurakunnan vastuuryhmässä ja kerään fokusryhmähaastatteluilla aineistoa siitä, minkälaisena eri vastuuryhmät näkevät roolinsa, toimintansa ja tulevaisuutensa. Esitän haastattelussa viisi kysymystä, josta vastuuryhmän jäsenet keskustelevat vapaasti.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Haastateltavien tiedot jäävät vain tutkijan tietoon.

Opinnäytetyön raportissa koostan aineistosta tulevaisuuden kehityssuunnat ja aineisto jää seurakunnan ja kaikkien lähikirkkoalueiden käyttöön. Tämä aineisto on arvokasta vastuuryhmien työn kehittämisessä ja sillä on myös arvoa kokonaiskirkollisesti.

Toivottavasti pääset osallistumaan haastatteluun!

Terveisin,

Miina Karasti, opiskelija

LIITE 2. Suostumuslomake

Diakonia-ammattikorkeakoulun YAMK-tutkinnon opinnäytetyön tutkimus

Jyväskylän seurakunnan vastuuryhmien tulevaisuus

Sinua pyydetään osallistumaan tutkimukseen, jossa kerätään aineistoa Jyväskylän seurakunnan lähikirkkojen vastuuryhmien toiminnan kehittämiseen,

Tutkimusaineisto kerätään fokusryhmähaastatteluina ja haastattelu järjestetään jokaisessa vastuuryhmässä syksyn 2024 aikana.

Vapaaehtoisuus

Tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen, -keskeyttää osallistumisen tai peruuttaa jo antamasi suostumuksen syytä ilmoittamatta milloin tahansa tutkimuksen aikana. Tästä ei aiheudu sinulle kielteisiä seurauksia.

Tutkimuksen kulku

Haastattelut toteutetaan syksyn 2024 aikana lähikirkoilla. Haastatteluihin kutsutaan jokaisen lähikirkon vastuuryhmän jäsenet ja vastuupappi. Tutkijana ja haastattelijana toimii Miina Karasti. Ryhmähaastattelussa Karasti esittää kysymyksiä vastuuryhmän toimintaan liittyen ja johtaa haastattelua eteenpäin. Haastattelu äänitetään ja myöhemmin litteroidaan. Nimet ja henkilötiedot häviytetään kirjallisesta aineistosta. Haastatteluaineisto analysoidaan ja haastattelusta kirjoitetaan raportti kevään 2025 aikana. Valmis raportti eli opinnäytetyö on kaikkien saatavilla sen valmistuttua. Tutkija lähettää valmiin opinnäytetyön haastatteluihin osallistuneille. Aineistoa säilytetään korkeintaan 9 kuukautta haastattelujen jälkeen, jonka jälkeen aineisto hävitetään.

Tutkimuksesta mahdollisesti aiheutuvat hyödyt

Jyväskylän seurakunnan vastuuryhmät ovat uusia ja on tärkeää kerätä tietoa, miten vastuuryhmiä kehitetään ja minkälaisina ne nähdään tulevaisuudessa. Tutkimus hyödyttää myös laajemmin Suomen evankelisluterilaisen kirkon vapaaehtoistoiminnan kehittämistä.

Lisätietoja:

Miina Karasti, YAMK-opiskelija, 0505579001, miina.karasti@evl.fi

Allekirjoitus ja päiväys

LIITE 4, Fokusryhmähaastattelun kysymykset

Fokusryhmähaastattelukysymykset

1. Kerro, miten ja miksi tulit mukaan vastuuryhmään?
2. Mitä seurakunta sinulle merkitsee?
3. Mikä sinun mielestäsi on vastuuryhmä ja mikä sen tehtävä on?
4. Miten haluaisit toimia vastuuryhmässä?
5. Minkälaisena näet vastuuryhmän roolin ja merkityksen tulevaisuudessa?